1875. II. évfolyam. 111. szám. Debreczen, Hétfő, junius 7.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:
Egész évre . 10 frt.
Félévre . . 5 frt.
Negyedévre . 2 frt 50 kr.
Egy hóra . 1 frt.
Előfizethetni helyben a kiadóhivatalban, a **városi könyvnyomdában**, (városházépület, az udvarban balra;) azután Telegdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseikben, vidéken a postahivataloknál.

DEBRECZENI ELLENŐR.

Politikai, közgazdászati s társadalmi lap.

A DEBRECZENI SZABADELVŰPÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen hetenkint ötször, u. m. hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési dij:
öt hasábos petitsor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmü s többizben megjelenő hirdetményeknél leengedés történik. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nyilttéri közlemények minden sora 20 kr. A hirdetmények a szerkesztői irodában vétetnek fel. *Az előfizetési s hirdetményi pénzek a kiadóhivatalba*, a lap szellemi részébe tartozó közlemények a szerkesztőségi irodába **a városháza épülete alatt (Rózsatér)** czimzendők.

Molnár Györgynek

a debreczeni III-ik (czegléd-varga-utczai) választó kerület 1872/5-ik évi országgyülési képviselőjének beszámolása.

Molnár György a III-ik választókerület volt képviselője beszámoló beszéde meghallgatására fölhiván kerülete választó polgárait, tegnap délelőtti 10 órakor a városház nagy tanácstermében a beszámoló beszéd meghallgatása végett mintegy 7—800 före menő, leginkább a czegléd-varga-utczai, de más választókerületi polgárság is gyült egybe. Öt perczczel tiz után Ráez György, mint a debreczeni szabadelvüpárt III-ik választókerületi elnöke, megnyitván a gyülést, előadta hogy az uj választási törvény 104. §-a értelmében minden politikai gyülés a municipalis hatóságnak levén bejelentendő, e most megtartatni szándékolt is bejelentetett, s a városi hatóság **Papp Ferencz** helyettes polgármesterrel képviselteti magát. Aztán fölhivta a gyülést, hogy a beszámoló beszédet megtartani szándékoló képviselő meghivására egy bizottságot küldjön ki, mely inditvány folytán Poroszlay László, Szepessy Antal, Béressy Sámuel, Jóna István és Kövesdi János a meghivás teljesitésére fölkérettek. E küldöttség élén aztán pár perez mulva megjelent a teremben Molnár György, s beléptekor szünni nem akaró éljenzéssel, kitörő lelkesedés között fogadtatott, s beszámolását a következő remek beszédben, — melyet a jelenvoltak élénk figyelemmel s helyeslő éljenzésekkel kisértek, — tartotta meg:

TISZTELT VÁLASZTÓ POLGÁRTÁRSAIM!

Bátor vagyok felhivni önöket, méltóztassanak meghallgatni arról teendő beszámoló jelentésemet, hogy mint önök általam örök hálával fogadott bizalmából a törvényhozás egyik tagja, ezen arányiságának mértékéhez képest, miként működtem az 1872/5. évi országgyülés folyamában (Éljenzés.)

Mindenek felett igazolni akarom, ha valljon megfeleltem-e működésem által azon politikai irányzatnak, — melynek elővitelére önök engem megbiztak, és a melyre vállalkoztam. (Halljuk.)

Jó lélekkel mondhatom, és erről tanuságot tesznek legközelebbi politikai barátaim, hogy én erőm arányiságának — és a törvényhozási teendők iránti készültségem csekélységének érzetében s már hajolni kezdő koromnál és gyengélkedő egészségemnél fogva is nem vágytam képviselőségre. Arra pedig, hogy épen Debreczenben választassam meg, még akkor sem gondoltam, midőn más választókerület kebeléből jelöltség elfogadására szóllittatván föl, megfontolni kezdtem, ha valljon az ország nagy válságnak menő helyzetében, s az ellentétes már már ellenségessé vált pártok lázas küzdelmei között, nem hazafiui kötelesség-e részemről is, beállani mint egyszerű közkatonának azon párt sorai közzé, melynek politikai irányelvétől és eljárási módjától hittem és reméltem azt, hogy hazánk felvirágoztatásának utját legbiztosabban megfogja találni.

E nemü gondolkozásaim közben történt, hogy tisztelt választók, önöknek nagybecsü figyelme felém irányult. (Éljen.) A felém fordult bizalmat elfogadni tartottam polgári kötelességemnek. Két okból. Egyik mert életem delét e nemes város keblében mind magán mind közéletemben polgártársaim szemeláttára és nagyon soktéren velök közre müködve élvén át, ama megtiszteltetésben annak bizonyságát találtam, hogy mégis talán vannak némi csekély képességeim, melyekkel a haza legnagyobb ügyeinek elintézéséhez is hasznosan hozzá járulhatok. Másik ok az volt, mert a képviselő jelöltség azon politikai párt kebléből származott, melynek elvei és eljárási módozata gondolkozási módommal és lelkem irányával teljesen összehangzott, — t. i. a Debreczenben 1872-ik évi martius 17-kén megalakult baloldali párt kebléből.

Jól méltóztatnak emlékezni, hogy e most emlitett napon megalakult baloldali párt az általam tett szóbeli jelentés folytán azon határozat alapján szervezte magát, mely a Pesten 1872-ik évi mártius 10-én tartott országos baloldali pártértekezleten, a Tisza Kálmán által tartott és általános helyesléssel fogadott indokolás alapján hozatott. (Ugy van!)

Ama határozat pedig azt foglalta magában, hogy a baloldali párt, mint országos párt a választások tekintetében is megtartja külön állását, s feladatának azt tekinti, hogy minden törvényes és loyalis eszközzel oda törekedjék, hogy minél több kerületben a párt határozott tagjai választassanak képviselővé.

Tisza Kálmán beszédének pedig, melyben ezen határozat hozatalát indokolta, veleje a következő:

„Czélunk csak egy lehet: hazánk felvirágoztatása. E czél elérése tekintetéből már évek óta három főfeladat van előttünk. Egyik feladat: minden időben és minden viszonyok között hiven megmaradni azon zászló alatt, melyre Magyarország államiságának kellékei, — egyebek között Magyarország önálló pénzügye, — s Magyarország és a magyar trón jólétének egyetlen teljes biztositéka: a magyar hadsereg vannak felirva. Másik feladatunk e mellett megőrizni hazánk számára mind a kül, mind a belbékét, — épen azért feladatunk amaz elvek mellett ugy folytatni, ugy vinni a küzdelmet, hogy a béke meg ne zavartassék, hogy hazánk a béke ölén szellemileg és anyagilag erősbödhessék, — tehát a legnagyobb mérséklettel és higgadtsággal kell a küzdelmet folytatnunk. — Harmadik feladatunk, melyet nem lehet s nem is szabad semmiért elodázni, az hogy azon kell lennünk, hogy mind az anyagi mind a szellemi fejödés terén megtörténjenek, mindazon változások és reformok, melyektől hazánk felvirágzása függ. Ezen meggyőződéstől vezettetve járt el pártunk eddig is, hogy soha még egy perczig sem tette le kezéből ama zászlót, de viszont addig sem vitte ezen elvek vitatását, hogy a hazánkra szükséges reformokat megakadályozta volna. Jövőre is feladatunk hiven állani ezen elvek mellett, és megragadni minden alkalmat, mely által ezen elvek diadalát előbbre vihetjük, de időközben lankadatlan szorgalommal forditani munkásságunkat az anyagi és szellemi reformok előmozditására. — Egy szóval pártunk teendője: az általunk kitüzött eladatokra nézve le nem tenni — mint mondják — a zászlót, de a mellett ugy küzdeni, hogy a béke megóvassék hazánkban, de ezen küzdelem mellett nem gátolva azt, hogy a szellemi és anyagi reformok létrejöjjenek."

Ez azon programm, melynek alapján a debreczeni baloldali párt 1872-dik évi márczius 17-én megalakult, ez azon programm melynek szellemében mint a pártelnöke és e végre megbizottja, 1872-ik évi május 3-ik napján városunk piaczának közepén sok ezerre menő polgártársaink harsányan kijelentett helyeslése között, pártunk nevében ugy üdvözöltem Tisza Kálmánt: „mint oly politikai reformátort, ki reformálni van hivatva a nemzet minden intézményét, a hidegen számító politikus higgadtsága és mérsékletével, — távol egyiránt a rosz tanácsot nyujtó félelem bágyasztó politikájától, mint a válságot előidézhető szenvedélyek felháborításától, — reformálni mindent békés uton nem koczkáztatván semmi jót és hasznost, mit a létezőben birunk, de müködvén és hatván kitartással és csüggedetlenül." — Ez azon programm, melynek szellemében igértem a törvényhozás kebelében működést e teremben, midőn önök tisztelt választók a képviselői jelöltséggel megtiszteltek; — ez azon programm melynek értelmében vállalkoztam müködni hazám, nemzetem és városom érdekében s javára, akkor, midőn önök kezéből a képviselői mandatumot 1872-ik évi julius 2-ik napjának hajnalán, hálától emelkedett kebellel elfogadtam. (Hosszantartó éljenzés.)

Ezen programm nem parancsolta rám és pártunkra: hogy addig semmit se tegyünk, mig az ugynevezett bihari pontokban elősorolt kivánatok valamennyie teljesedésbe nem jöhet: de miként ama bihari pontok is világosan meghatározták, hogy „a párt higgadtan fogja megválasztani működésére az időt és az alkotmányos eszközöket s kerülni fogja oly izgalmak előidézését, melyek az alkotmányos küzdelmet lehetetlenitenék, s hazánkra nézve veszélyessé válhatnának", az 1872-ik évi országos pártértekezlet még világosabban kijelentette nem csupán ezt, de azt is, hogy semmiért elnem odázható pártkötelességünk lankadatlan szorgalommal forditani munkásságunkat az anyagi és szellemi reformok előmozditására."

A baloldali párt tehát kötelezve volt programmja által, az anyagi és szellemi reformokat létesiteni, még azon esetben is, ha többségre jutott volna, s mint ilyennek sem sikerült volna a közjogi kiegyezésre vonatkozó valemennyi kivánatait egyszerre létesiteni. Ekkor is kötelezve lett volna ugy járni el, mint azt ismét Tisza K. állambölcs esze, ugyancsak a debreczeni baloldali párt általános helyeslése között 1872. évi május 3-án tartott beszámoló beszédében következőleg jelezte: „a többségre jutott párt bizonynyal tudni fogja hogy oly nagy fontosságu ügyeket, melyeknek némely része nemzetközi szerződési jelleggel biró törvényeken alapszik, egy 24 óra alatt mind gyökeresen átváltoztatni nem lehet, — és igy létesitve azt, mi azonnal létesithető, és megszerezve a biztositékot a többinek létesithetése iránt, létesiteni fogja a többit is, mind óvatosan, fokozatosan."

És ez lett volna kötelessége pártunknak, programmja szellemében még akkor is, — ha országunknak pénzügyei rendben lettek volna és nem fenyegetné hazánkat oly financialis zavar, mely ha el nem távolittatik államiságunkat is kérdéssé teheti, egyszóval ha nem következtek volna is be hazánkra a veszélynek azon perczei, mellyel, hogy ismét Tisza K. fent érintett beszámoló beszédének látnoki szavaival éljek, a különböző pártok férfiainak hazafiui szent kötelességökké tették, most elhallgatni a fenforgó vitákkal, most együtt harczolni, hogy biztositsuk a lételt."

Én igy fogtam föl pártunk programmjának szellemét, hiszem sőt tudom, hogy igy fogták fel tisztelt választóim is. Szellemét mondom, mert tisztelt választóim jól ismerik azon igazságot, hogy a politikai programmokról ugyanaz áll mi a hitágazatokról, hogy t. i. „a betü megöl, a lélek az, mi elevenit." (ugy van.)

Nem igy politikai ellenfeleink. — A volt deák párt tulzó fájdalom akkor még többségben levő része, államfelforgatási tendentiákat keresett programmunkban és felállitotta azon absurd tételt, hogy a közjogi törvényeket megváltoztatni nem is lehet, s azon párt mely oda törekszik, kormányképtelen. Ily módon kivánta maga számára biztositani a kormányzás monopoliumát, s ez uton alapelvében aláásni a parlamenti kormányzás lehetőségét. (Ugy van.)

A szélbaliak, vagy mint akkor magokat nevezték a 48-asok, azon hóbortosságot fogták reánk, mintha programmunk elzárná pártunkat az elvei diadalának előbbre vihetése legsikeresebb eszközétől az ország kormányzatábani részvételtől, mindaddig, mig elveit egy tömegben egyszerre nem emelheti érvényre. Azonban ezt csak rá kenték programmunkra, de maguk nem hitték. Mert ily agyafurt programm legalább az eljárás módozatára nézve egyenlő lett volna az övékkel. Pedig e mód végeredményében az ő táborukba szoritott volna bennüket. Ilyen „vagy mindent vagy semmit" féle „törik-szakad" politika pedig lehetetlenné teszi az alkotmányos eszközökkel és parlamenti uton sikeres küzdelmet. Ez szükségszerüleg vagy forrradalomra, vagy a mozdulhatlanság tehetetlen vergődésére s pulya rágalmazás, és átkozódásra kárhoztatja embereit. Már ha valóban ilyennek hitték volna programmunkat, inkább segiteni mint gyengiteniök kellett volna pártunkat. De mert nagyon is jól tudták, hogy programmunk teljesen fentartotta pártunk cselekvési szabadságát, és a bihari pontok saját szavai szerint is a párt politikai belátására bizta „higgadtan megválaszt ani az időt és alkotmányos eszközöket elveink valósitására" ezért voltak ellenünkben élesebbek, mint politikai ellenlábasaik — a Deákpártiak ellen. S innen eredt a választások idejében, hogy rendszerint a Deákpártiakkal szövetkeztek pártunk jelöltjeinek megbuktatására.

Igy állott pártunk szemben politikai ellenfeleivel a választások alatt. Midőn a választások befejeztettek s az országgyülés 1872-ik évi szeptember elején összejött, s a pártok tagjai sorakoztak, — a figyelmes szemlélő azonnal látta, hogy minden pártcsoportozat nagy bomlások csiráját táplálja keblében. Mindjárt az országgyülés elején kitünt, hogy teljesen egyértelmü compact párt nincs. A szélsőbaliak a hozzájok vont tulzó nemzetiségbeliek bevonása mellett is 4—5 különböző árnyalatra voltak szakadva, — melyek közzül mindegyik más értelmet adott az 1848-ik évi törvényeknek, — s másként értelmezte a párt legcsattanóbb jelszavát, a közösügyeknek el nem ismerését. — A Deákpárt oly roppant többséggel került ki a választási urnákból, hogy több mint $^2/_3$-dát tevén a hongyülésnek, élesebb eszü emberei megijedtek nagy számától. Mert belátták, hogy ezen párt nagyon különböző nézetü elemei, csupán a közjogi törvények megváltoztatására irányuló törekvések visszaverésére és kormány hatalmi monopoliumuk bármi áron megtartására birnak egységes erővel, de más reformok tekintetében tüz és vimódjára állanak szemben egymással. Saját pártunk sem lett megkimélve a megszakadás veszélyétől. Mert pártunk egyik nagytehetségü és hazafiságu vezére Ghyczy K. ismervén, nagy tanulmányai után a hazánkat fenyegető pénzügyi helyzet nagy veszélyeit, ugy volt meggyőződve, hogy attól csupán azon egyetlen eszköz menti meg hazánkat, — ha pártunk lényegesen módositván közjogi elveit, együtt működhetik, — a deákpárt függetlenebb és hazafiasb elemeivel, és ebbeli nézeteit, nem csupán pártunk kebelében, de az országházban is kifejezésre hozta.

Ghyczy nézeteihez pártunk nem csatlakozott, a Deákpárt pedig mosolylyal utasitotta vissza.

A dolgok ily helyzetében pártunk a tevékenyebb cselekvés terére, csupán azon irányban léphetett, melyben a kormány hibáit, mulasztásait élesen ostromolta. Egy ily erős megtámadást, a kormányelnök gr. Lónyai azzal kivánt megtorolni, hogy a parlament kebelébeni szólásszabadság szájára kovácsolt lakatos. Ez felháborította saját pártjának is függetlenebb elemeit, s hozzájárulván egyéb oly dolgok is, mik a Lónyai kabinet titkaihoz tartoznak, Gr. Lónyai miniszterelnök megbukott, és Szlávy vette át a kormány vezetését.

E közben azon mély vizsgálódásokból, melyek alá az 1873-dik évre szóló országos költségvetést a pénzügyi bizottság vezette és azon kitünően szép jelentésből, melyet pénzügyi helyzetünkről ama vizsgálatok alapján, mostani pénzügyminiszterünk Széll Kálmán nagy szakavatottsággal szerkesztett, napfényre derült, hogy az ország finánciáinak viszás állapotairól előadott pénzügyminiszteri előterjesztések álom és képzelet valának, — hogy a komoly valóság abban áll, miszerint országunk rendszerint való évi költségét is csupán kölcsönveendő pénzekből lesz képes fedezni. (Ugy van!) Nem fogom önök türelmét sok számmal terhelni. De két évnek költségvetésszerüen törvényben megállapitott kiadásait világositó példaképen mégis bátor leszek előhozni, 1868-dik évre, midőn legelső izben határozta saját törvényhozásunk az ország kiadásait, megállapittatott az ország rendes kiadása, — 99 536,500 frt 40 krban, rendkivüli kiadása 30.981,800 forintban, a kettő együtt 130.518.300 frt 40 krban. Ez összegből a delegatio által megszavazott közös költségekből Magyarországra eső rész, az ugynevezett quota tett 22.048,000 forint 40 krajczárt, — és igy az országunkat terhelő többi kiadás tett 108.470,300 frt. Az 1873-dik évre törvényben megállapitott rendes kiadás pedig már fölemelkedett 207.191,572 frtra, a rendkivüli kiadás 43.084,267 frtra, — a kettő együtt 250.275,839 frtra. Ez összegekből a quota tett 25.815,754 frt, a többi kiadás pedig 224.460,085 frtot. Tehát azon kiadási összegek melyek nem függenek a delegatiotól 1868. évben tettek 108.470,300 forintot, 1873. évben már 224.460,085 forintot. Tehát a magyar országgyülés megszavazási illetékessége alá tartozó kiadási összeg, hat rövid év alatt több mint megkétszerezte magát. Még rosszabbá válik ezen arány, ha mindkét év összegéből levonom az államadóssági járulék fejében Magyarországtól 1867-dik évben egyszersmindenkorra elvállalt évi járadékot, kerekszám kedveért 32.000,000 forintban. — Mert ezen esetre, az 1868-dik évi belsőkiadásaink összege tett 76,470,300 frtot, — az 1873-dik évi belsőkiadásaink 192.460,085 forintot. Vagyis, 6 rövid év alatt több mint harmadfél ennyit. Ez egyetlen példa kellően megvilágitja, hogy mennyire tévednek azok, kik bajaink egyedüli kutforrását, a közösügyes törvényekben keresik, — s ezek megváltoztatása által teljesen orvosolhatni vélik. Bajaink igen nagy részének forrása meggondolatlan gazdálkodásunkban található fel, — s az e téren leendő gyökeres anyagi reformok elvitázhatatlanul és minél előbb keresztülviendők. Hagyján, ha e roppanttul fölemelt állami kiadás meghozta volna aznn eredményt, — melynek czime alatt Ghiczy Kálmán és a baloldali ellenzék nem szünő figyelmeztetései daczára, — az állam kiadásai oly megfontolatlan mértékben feljebb és mindig feljebb csigáztattak. E czim alatt volt, hogy a vasutak és más beruházások folytán a nép keresetforrásai megsokszorosodnak, a jövedelemnek uj csatornái nyilnak meg, s az adófizetők teherképessége is arányalagosan fog emelkedni. Fájdalom az ország terhe megnőtt, — de a nép adóképessége nem nőtt meg, — sőt a közbejött több évi sanyaru évek miatt nagyon is alahanyatlott. (Igaz!) Nem akarom elsorolni az okokat, melyek az állam terhét ily oktalan mértékben megszaporitották. Mert akkor keserünek kellene lennem. Pedig a meglevő bajt nem keserüséggel, hanem higgadt meggondolás mellett, ugy azoknak a kik elkövették, mint azoknak is a kik ellenzették az elkövetett hibákat, — a kik ellenzették az elkövetett hibákat, — hazafias összmüködésük által lehet csak elháritani. És most ez a födolog. (Ugyvan!) Mert ha ki nem mentjük hazánkat pénzügyi calamitásaiból, nem elvérzik — dicsően, — de tetetlenségben, gyalázatosan és a feltámadás reménye nélkül elgenyed, elvesz nemzetünk. (Igaz, ugyvan.)

Költségvetési törvényeink az államháztartás 1873-ik évi hiányát 32.705,920 frtban irányozták elő. De a szigoru való vakot yetett a pénzügyér számitásaira. Mert 1873-ik évben beütött a bécsi krach, s ennek folytán országunkban is a pénz és hitelválság, ehhez csatlakoztak a rozsda rémitő pusztitásai, melyek mezőgazdászatunk jövedelmét majdnem országszerte semmivé tették, — ez által a földmivelő osztályt, — s talán még inkább az amazoknak jobblététől függő iparos és kereskedő osztályokat, borzasztó szerencsétlenségekbe döntötték, — az országos jövedelmek befolyása helyett pedig csupán a kintlevőségek adó-, illeték-, bér és egyéb bevételi hátralevőségek restantiák millióit szaporitották. — Az országnak azonban folyjanak be, vagy kint maradjanak rendes jövedelmei, — kiadásait folyton fedezni, tartozásait pontosan és minden pillanatban fizetni kell. Fizetni kellett 1873. évben is. De az ország pénztárai ki voltak merülve, minden hozzányulható pénz elköltve, minden elzálogositható ingó vagyon kézi zálogul adva, — s a pénzügyminiszter oda oda kényszerülve, hogy nagy kamatu függő adósságok veszélyes eszközeivel takargatná az ország financiáinak koldus meztelenségét.

Mindezek összehatása folytán államunk hitelének alaposzlopai, szegletkövei rendültek meg. Pedig az országnak mulhatatlanul kölcsön pénzre volt szüksége, melyet belföldi tőkék hiányában csak külföldön lehetett keresni. Ha nem sikerül egy tisztességes kölcsön, Magyarország a bukás örvényébe volt sülyedendő. (Ugy van!)

Igy állottak a dolgok 1873. évi november elején. Minden hazafiui lélek, főleg az ország dolgai mtézésére megbizott becsületes lelkü képviselő aggódó kebellel nézett a jövendőre. — és kutatta a kibontakozás eszközeit. Ghiczy Kálmán a baj legfőbb forrását abban kereste, hogy a közjogi törvények iránti nézeteik szerint sorakoztak, s emiatt a különben együvé tartozó elemek különböző táborokba levén szétoszolva, a helyett hogy együttesen összpontositott erővel vinnék előbbre a haza ügyét, egymást kölcsönösen elbénitják. Azért azt kivánta, hogy pártunk mondjon le ez idők szerint közjogi elveinek megvalósitása végetti kivánalmairól, és eszközölje a különböző pártokban szétszórva levő a közjogi ügyeken kivüli kérdésekre nézve együvé tartozó elemek fusióját. Pártunk zöme azonban Tisza Kálmán urral élén elveink feladását erkölcsi lehetetlenségnek is, — de a helyzet ismeretének szempontjából czélravezetőnek is nem tartván, az inditványt el nem fogadta; — hanem igenis látta azt, — hogy itt az ideje, midőn az ellenfeleknek elkell hallgatni a fenforgó vitákkal, és együtt kell harczolni, hogy biztositsuk a lételt." Azért kiadta 1873. évi nov. 7-ki ismeretes nyilatkozatát, és kijelentette, hogy mindazokkal, kik elvfeladás nélkül hajlandók coalitióba lépni a jelen bajainak elháritására, kész szövetkezni. Az eredmény az lett, hogy Ghyczy kilépett a pártból, és megalkotta a középpártot. De sem Ghyczy nem érte el czélját, — a pártok fusióját; sem mi a coalitiót. Mert a Deák párt még mindig elég hatalmasnak tartotta magát, saját kebeléből két kormányt is előállitani, és saját erején megmenteni a hazát, s maradt Ghyczyvel szemben is, annyivalinkább miellenünk előbbi merev álláspontjában, még mindig kormányképtelennek állitván annak többsége azon pártot, mely a közjogi törvények változathatlanságát, dogmául el nem ismeri. (Ugy van, igaz!)

E közben az ország pénzügyi bajai mindig sulyosodtak. A pénzügyminiszter Kerkapoly nagy erőfeszitéssel keresztülvitte a 153 milliós kölcsön első felére nézve beadott törvényjavaslatát. De győzelme végén pártjának tapsai között is tarthatatlannak ismervén föl állását: tárczájáról lemondott. Legalább a pénztárt nem hagyta fizetési eszközök nélkül. De 5 évi rövid és magos kamatu kölcsönének fedezéséről zálogba vetette az állam összes ingatlan jószágait. — Utána a Deák-párt kebelében nem találkozott ember, ki a pénzügyminiszteri tárczát elfogadni merte volna. A pénzügyek vezetését, a miniszterelnök Szlávy volt kénytelen magára vállalni.

Keserü helyzet. Neki jutott a legégetőbb szerencsétlenség, mi Magyarország pénzügyminiszterét sujthatá, — a keleti vasut iszonyu bonyodalmai miatt, 30 millió ujabb terhet vezetni az ország nyakára. Ezen roppant suly alatt megtört a Deákpárt is. A Szlávy kormány megbukott. És most jöttek a sokáig tartó huzamos alkudozások egy, coalitionalis miniszterium létesitése iránt. Minek sükerülte megbukott azon kivánato a mely pártunk vezéréhez intéztetett, s mely nem vala más, mint az, hogy adja föl zászlónknak elvét. — Ez erkölcsi lehetetlenség vala. (Éljen!)

Hosszas vajudások között megszülemlett a Bittó kormány, melyben a pénzügyminiszteri máglának tüzére áldozatul engedte magát vitetni Ghyczy Kálmán. — Nagy tehetségei, fáradhatatlan szorgalma, az éjeket is átvirasztó ébersége, megmentette ugyan hazánkat a rettentő szégyentől, melynek küszöbéhez oly közel állt, hogy nehány hét alatt kénytelen lett volna beszüntetni fizetéseit, és ugyszólván a legszégyenletesebb csődöt kimondani. Drága elölegezésekkel sikerült elháritania az égető veszélyt. De kénytelen vala, a 153 milliós kölcsönnek második felére nézve is törvényt kieszközölni.

Mindez azonban, csupán annyira szolgálhat eszközül, hogy az állam el van látva annyi nagykamatu pénzzel, amennyi elég arra, hogy a folyó évben és talán a jövő 1876-iki év első pár hónapján, az állam befolyó jövedelmével együtt fedezhesse az ország kiadásait. — De ha elfogy a kölcsönpénz, mi lesz akkor? — Az államnak élni, fizetéseit teljesitenie kell. Ujabb és ujabb kölcsönökből nem szabad, de nem is lehet fedeznie rendes kiadásait, mert nem is igen kap kölcsönt, — vagy ha kap, rövid idő alatt végképen és annyira elmerül, mint azon magános, ki évi jövedelmein felül állandóan többet és pedig uzsorás adósságokból költ, — minek nehány év alatt dobszó a vége.

Elutasithatlan kötelességévé vált az országgyülésnek, visszaállitani és pedig mielőbb államháztartásunknak egyensulyát, — és odaszállitani rendszerinti kiadásainkat, hogy ezeket rendes jövedelmeinkből biztosan és állandóan fedezhessük és az ennek keresztülvitelére szükséges eszközöket haladéktalanul mozgásba hozni. Ez azonban oly óriási feladat, melynek szükségességét belátta ugyan a Deákpárt is, de keresztülvitelére egy magában elég erővel nem birt.

Ennek keresztülvitelét az épen a belreformok terén ellenkező irányu elemekből álló különben is coteriákra oszlott Deákpárt megse kisérelhette. Ennek keresztülvitelét csupán a nagyobb pártok rokon elemeinek őszinte egyesülése s ezuton a nemzet összesitett szellemi és akaratereje birja meg.

Mert habár a sulyegyen helyreállitásának elve igen egyszerü, — abból áll t. i. az egész: „költsön az állam kevesebbet, — és vegyen be többet"; de ez elvnek gyakorlatba vétele óriási nehézségekbe ütközik.

A kiadásokat leszállitani ugy, hogy az állam functioinak egészséges menete föl ne akadjon, — a bevételeket szaporitani ugy, hogy az adózók tőkéje ne támadtassék meg, — s az adók nagy része restantiákká ne váljék, — a fogyasztási adók alapjául szolgáló tárgyak fogyasztása alá ne szálljon, — az illetékek a birtokárak lesülyedése által ne kevesbüljenek, — s a nemzetereje meg ne fogyatkozzék: ez nem kevesebbet feltételez, — mint összes állami életünk kormányzati és közigazgatási rendszerének gyökeres átvizsgálását, — és teljes reorganisatióját, — s egyszersmind elodázhatatlan megoldását a bankkérdésnek, — és a vám s kereskedelmi szövetség revisioját, s a vámü gyeknek teljes átalakitását. (Helyeslés.)

Ily óriási munkára kell vállalkozni azon törv.hozó testületnek, — mely állami háztartásunk egyensulyát kivánja rendbe hozni.

Erre vállalkozó törvényhozó testületet pedig kell birni Magyarországnak, ha mint állam fenmaradni és saját tehetetlensége miatt megsemmisülni nem akar. (Ugy van.)

Minket baloldaliakat ennek mély tudata és érzete lelkesitett arra, hogy a haza megmentésének utját és eszközeit kereső vezérünk — Tisza K-nak, (Éljenzés.) ujévi nyilatkozatát hozsánnával fogadjuk, később pedig egy szivel lélekkel csatlakozzunk a folyó 1875-ik évi február 3-kán az országházban elmondott amaz emlékezetes programbeszédéhez, melyben, nem kivánva senkitől elváldozatot, de ilyennek töle kivánását is senkinek meg nem engedvén, — pártkülönbség nélkül felhivta a törvényhozás bármely párthoz tartozó tagjait, és a haza minden hü fiát egyesülni, összeolvadni az államháztartás rendezésének nagy munkájára. Ez egyértelmü Magyarország léte fentartásával. Országunk helyzete oda jutott volt, hogy a léte fentartására szükséges összmüködést továbbra halasztani nem lehetett. — Ekkor már belátta ezt a Deákpárt is, és hangosan nyilvánitott általános helyesléssel elismerte Tisza Kálmán azon tételének is igazolását, hogy bármely, tehát a közjogi törvények is azon parlamenti uton és módon, melyen azok hozattak, — tehát a mennyiben azok nemzetközi szerződéseken alapulnak, a másik szerződő nemzetnek is hozzájárulásával. — s a koronás király szentesitése mellett megváltoztathatók. Ez igazság elismerése által lemondott a Deákpárt kormányképességi monopoliumáról, kiragadta magát és az országot azon kegyetlenül absurd helyzetből, mely egyenes tagadása volt a parlamentarismusnak, és mely mármár ellenségeink nagy örömére majdnem ugy tünteté föl nemzetünket, hogy a parlamenti kormányzást meg nem

birná, ezzel élni nem tudna. A Deákpárt elismerte pártunk kormányképességét, s a Bittó miniszterium lemondott. Mi pedig nem tagadtuk meg elveinket, nem tagadtuk meg programmunkat. De higgadtan megválasztottuk az időt és az alkotmányos eszközök leghatályosbikát, a kormánybalépést is oly módon, hogy nem vitatjuk most azon kérdések megoldását, melyek ma még meg nem értek, és meg nem oldhatók, — de igyekszünk megoldani azon kérdéseket, a melyek meg vannak érve, és annyira égetők, hogy azok megoldásának elhalasztása egyértelmü lenne nemzeti létünk feladásával. (Igaz. Helyes!)

Tisztelt választók! A fentebbiekben rajzolt politikának voltam én hive és a mennyire erom arányisága engedé, buzgó napszámosa, — és most nyugodt lélekkel várom önök ítéletét, ha valjon programmunk szellemében jártam-e el, a vagy sem? Lelkem ismérete nyugodt és ugy vagyok meggyőződve, hogy hü valék programmunk szelleméhez és teljesitettem kötelességemet. (Élénk, szünni alig akaró éljenzés.)

Most szólni kivánok a jelen helyzetről, — ennek exigentiáiról, vagy is ennek szükségszerü követelményeiről. E tárgynál rövidebbre szabhatom beszédemet. Vázolásával ama legfőbb indokoknak, melyek a jelen helyzetet előteremtették, — és ama legfőbb mozzanatoknak, melyeken át idejutottunk, jórészt elő van állitva a jelennek képe. Kiegészitésül azt kell fölemlitenem, hogy pártunk vezére felszólittatván ő Felsége által belépni a miniszteriumba, — báró Simonyi Lajos és Péchy Tamás elvbarátainkkal együtt belépett abba. (Éljenzés.) De nem lépett be sem ő, sem minisztertársai, sem mi pártunknak közkatonái, mint szélbali rágalmazóink hamisan ránk fogják — a Deákpártba. — Nem pedig azon egyszerü okból, mert a Deákpárt nincs többé. Megszünt az létezni tüstént az uj kormány megalakulásának napján Mihelyt a Deákpárt elismerte, hogy magok idején és helyén parlamenti uton a közjogi törvények is vizsgálat alá vehetők és megváltoztathatók lesznek: a két nagy párt között idáig áthidalhatatlanul tátongott választó mélység be lett temetve. A közjogi törvényeknek a politikai exigentiák, t. i. ugy a korona mint a két egyező birodalom kölcsönös érdekeinek megfelelő módon leendő ujabb elintézése nem teszi ugyan a legközelebbi jövőnek napi rendjét, — de teheti azt bármikor, a midőn a két nemzet bölcsessége és a közös uralkodó akaratja kivánni fogják. Leomolván a legfőbb válaszfal a két párt között, — mindkét párt külön létének oka is megszünt, — és sem az egyik a másikba, sem a másik az egyikbe nem lépett, — hanem feloszolván mindegyik, összeolvadott, egy közös a nagy szabadelvü országos pártba, (Zajos éljenzés.) melynek születésével feldobogott Magyarország honfiainak szive Kárpátoktól Adriáig, s mely szabadelvü pártba beolvadtak városunknak is ugy deák mint balközép pártjai. Megkell azonban jegyeznem, hogy a szabadelvüpárt megalakulása egyértelmü volt azzal, hogy kiváljanak ebből mindazok kik a szélsőbaliak fele gravitálnak, — mindazok a kik, a hon belső ügyeinek szervezésénél, más irányt kivánnak követni. — Igy volt főleg a jobboldali ellenzék, vagy a Sennyei párt, mely például a képviselők számának leszállitását, az öt éves országgyülést, — és az önkormányzati jogkör kitágitásának követelése mellett, — a közigazgatási törvényhatósági tisztviselők kormány általi kineveztetését, tehát egy roppant nyugdij terhét s a nemzet szivével annyira összeforrott, s a koronás király megelégedését is teljesen kiérdemelt honvédségi intézmény megnyirbálását, — a miniszteriumoknak majdnem a régi helytartótanácsi kormányzat dicasterialis rendszerébe bezsugoritását, — s ez által a még most is nem eléggé kifejlesztett miniszteri felelősség parlamenti eszméjének a gyakorlatban még inkábbi tökéletlenségét irta zászlójára. (Mozgás.) A szabadelvüpárt ellenében tehát föllép a választások sorompói között, a jobboldali ellenzék. — Ezen kivül a 48-as pártból megmaradt mintegy hat tagból álló elvhü 48-as, — s a függetlenségi név alatt fusionalt, de mert a függetlenség mikénti értelmezésében összejönni nem tudtak, legalább is 4—5 árnyalatra szakadozott többi szélbali elem. (Derültség.)

Nem szabad elhagynom e tért a nélkül, hogy emlékezetet ne tegyek arról, miszerint mindaddig, mig a két nagyobb párt fusiója meg nem történt, hozattak ugyan jó törvények, de nem oly számmal, amennyit ugyanazon idő alatt el lehetett és kellett volna végezni. Megemlitem ezek közül az összeférhetlenségi törvényt, mely a képviselők nagyobb függetlenségét biztositja, a határőrvidék katonai állapotának megszüntetését és polgárositását, mely az állam integritásának egy régi és 1848—49-ik évben annyira gyilkos sebét van hivatva megorvosolni, — a Horvát-Szlavon országokkali egyezmény revisióját, mely a társországok hozzánk való viszonyát bensőbbé és szivélyesebbé látszik változtatni. Buda és Pest fővárosok egyesitését, mely hivatva van hazánknak egy minden kellékekkel biró magyar nemzeti fővárost kifejleszteni. De nem hatolok tovább részletekbe, mert hiszen a hozott törvények a törvénytárból ugy is igen hamar átnézhetők. Inkább kimutatom annak okát, miért ment az országgyülés a lezajlott három év alatt oly kevésre. Ennek oka az egészségtelen pártviszonyokban rejlett, miből azon képtelenség származott, hogy a kormány roppant pártja egymástól szétágazó nézetekkel biró elemeinek nevezetes részére reformkérdésekben sohasem számithatott, s ez okból minden órán ki volt téve saját pártja egy részének az ellenzékkel szavazása miatti leszavaztatás és megbukás veszélyének. — E miatt a kormány stagnatiora és oda lett kárhoztatva, — hogy tekintélyét a pénzügyi bizottságének, — akaratját eme rendelkezéseinek, — a parlament müködése irányát pedig a 21-es, illetőleg 9-es bizottság által megállapitandó irányelveknek rendelje alá. Igy állott elő egy oly abnormis helyzet, melyben a parlamenti kormány nem vezetett, — de előre hátra tolatott, — a parlament pedig határozati javaslatok formulázásaival fecsérelgette idejét és erejét. Ez állapot a parlamenti kormányzat agoniája haldoklása volt. elannyira, hogy a pénzügyi calamitások közbejötte nélkül is, — ez — maga elég ok lett volna a hazafias pártok egyesülésére azon okból, hogy a parlamenti kormányzás rendszerét, vagy is a nemzet saját ügyeinél, saját maga a nemzet általi intézkedésének ez egyetlen módját az enyészettől megmentse.

Ez is egyik eredménye és egyik legfőbb érdeme a két nagy párt összeolvadásának. Mert most már biztositva van a parlamenti kormányzás formája és rendszere. Nincs többé párt, mely monopolizálhatná a kormányt. Ha leszavaztatik a kormánypárt, — megbukik a kormány, és átadja helyét az őt leszavazó ellenzéknek. Ez pedig folytatja az ország kormányzását azonnal, minden hosszas vajudás és olyszerü fenakadások nélkül, — a minőnek a Deákpárti uralom monopoliumának korszakában több izben heteken át volt tanuja az ország. s tétlenül lézengeni volt kénytelen a képviselőház. (Igaz.)

E nyomoruságnak az uj pártalakulások véget vetettek. Az uj kormány életbe lépte óta van a kivezet és irányt mutat s folytonos munkát adott a törvényhozó kamráknak. Igen rövid idő alatt befejeztettek az 1875. év költségvetése — és az adókra vonatkozó számos törvények, elintéztetett öt évnek zárszámadása, — s a nyugdijügy zavaros kérdése, — befejeztetett a már ugyan régebben alaposan tárgyalt catasteri törvény, meghozattak a kereskedelmi törvény, melynek előkészitésének érdeme az előbbi kormányokat illeti, — megtétetett az első lépés, igazságszolgáltatási bajaink orvoslására, azon törvény által, mely a kormánynak jogot engedett leszállitani a törvényszékek számát, — s ujból rendezni drágán mégis hibásan beállitott birósági szervezetünket; az államgarantiát élvező vasutakra nézve mód adatott, hogy üzleteiket, eszközeik megszaporithatása utján jövedelmezőbbé tehessék, s ez uton az államsubventió terhén is könnyithessenek. — Az állam hitelét méltatlanul csorbitó azon 90 milliónyi követelés, melylyel országunkat tartozásban állónak hiresztelték, különböző vállalkozók vasutépitésből eredő követelések czimén, már is igen nagy részben valódi mértékére alászállittatott, s a kormány megkezdett erélyes és óvatos eljárása folytán a hátralevőség is hihetően oly módon tisztáztatni fog, hogy a felszámitott összes 90 milliónyi követelés annak negyedrészével ki lesz egyenlithető. — Ezek s több hason intézkedések, — mint szintén a katasteri törvény végrehajtásának megkezdése által, erélyesen meginditotta kormányunk a cselekvést állami hitelünk emelésére, kiadásai apasztására, jövedelmei nevelésére, — s igy az állami háztartás egyensulyának helyreállitására.

Van még két dolog, mit a kormány érdeméről megemliteni jelentésemből kimaradhatatlannak itéltem. Egyik, hogy a kormány nem csak határozottan nyilatkozott a parlamenti formák hü megtartása iránt, de kész szivvel fogadta a ház azon határozatát, amely véget kiván vetni azon a parlamenti kormány felelősséget kigunyoló és az államháztartás egyensulyának megzavarására nagy tényezőül szolgált állapotnak, melyszerint az eddigi kormányok millikkal költöttek évenként többet, mint menyire őket a törvény felhatalmazta, a nélkül, hogy akár póthitel, akár fölmentés kérése által maga idején tudomására hozták volna a háznak, az ily túlköltekezéseket.

Mindezek azt igazolják, tisztelt választók, hogy elvégre betanultunk a parlamenti kormányzás felelősséggel járó igaz rendszerébe, és oly kormánynyal birunk, mely azt valóban respectálni is fogja. (Éljenzés.)

Másik a miről megemlékeznem szükség: hogy kormányunk határozottan kimagasodó jellege az, hogy kétségbevonhatatlanul a magyar állam eszmék és a valódi szabadelvüséget képviseli. Tiszteli a nemzetiségek törvényben gyökerező jogait, de a magy. nemz. állam souverainitásának határait tiszteletben tartatja mindenki által, türi tiszteli mindenki szabadságát, de nem türi a szabadosságot, és fenakarja tartani a törvényes rendet, mely alapja és feltétele mindenki valódi szabadságának. (Zajos tetszés.)

Mindezek folytán kimondom abeli erős meggyőződésemet, hogy kormányunk kezében nyugodt lélekkel láthatjuk az államhatalmat letéve, és bizhatunk abban, hogy azon programmját, melyet ez évi marczius 3-án a kormányelnök előadott, és a melynek keresztül vitetése végett fusionált a két nagy párt, s melynek támogatására alakultak országszerte a szabadelvü pártok, keresztül is fogja vinni, nem egyszerre de egymásután, óvatosan és fokozatosan.

Azonban hogy azt keresztül vihesse, szükség, és ez a mai helyzet exigentiája, hogy a kormányt a nemzet tulnyomó nagy többsége egész lelkesedéssel és odaadással támogassa, s olyan képviselőket küldjön a jövő hongyülésre, kiknek elvhü és rendületlen pártolására a kormány bizodalommal számithat. (Ugy van!)

Sem idő sem ok, hogy a kormány programmját pontonkint részletezzem, de mégis szólni kivánok hitelviszonyaink rendezéséről, mivel változhatatlan kapcsolatban áll a bankkérdés megoldása, és a vámszövetség átvizsgálásának ügyéről.

Kormányunk mindkettőt fölvette programmjába s biztossággal merem állitani, hogy mindkét kérdésnek a nemzet érdekeinek megfelelő módon leendő elintézését feladatai legsürgosb és legfontosabbjai közé számitja most is. A vámkérdés revisiójára nézve már is megindította a szükséges tárgyalásokat, — mit a lapokból is tud mindenki. Megvagyok győződve, hogy azzal egyideüleg tárgyalás alá jön a bankügy is.

Én ohajtom, hogy a bankkérdés a valuta helyreállitásával együtt oldassék meg ha lehet. De ha e két nagy dolognak együtes elintézését meg nem engednék a pénzügyihelyzetek: nem tartom, és hiszem hogy kormányunk sem tartja megengedhetőnek, a valuta helyreállitásának bizonytalan idejéig elnapolni a magyar független nemzeti-bank felállitását. Annyivalinkább, mert nyilvános dolog, hogy ez nem politikai kérdés, ezt koronás királyunk sem tartja politikai kérdésnek. Nem ellenezhető, ha hogy az osztrák nemzetibanktól tisztességes egyesség utján szereztetik be a magyar bank részére az érczalap egy nevezetes része, de azon kikötéssel, hogy ez bankunk kormányzásában semmi részt ne vehessen; — bankunk kormányunk szigoru felügyelete alatt, Budapesten székelő és legalább nagyobb részben magyar állampolgárokból álló elnökség és igazgatás alatt álljon, és czélszerü berendezkedés utján hiteleit az ország egész területén oly módon kiterjessze, hogy annak olcsó kamatu kölcsöneihez, minden biztos és solid fizetésre képes és pontos kölcsönvevő tehetségéhez mérten és a bank készletének és üzleti viszonyainak megfelelő arányban hozzájuthasson. Az ország egész területén csak ily módon oszolhatik szét az olcsó pénz, s csak ez uton mérethetnek sükeres csapások az uzsora rákfenéjének gyökereire. Szivesen látnék minden oly módozatot, mely ugy az osztrák, mint a magyar nemzeti bankok jegyeinek egyenlő értékét — ismétlem — bankunk teljes függetlenségének megóvása mellett biztositaná. S reménylem, hogy ily módozat föltalálása nem is lehetetlen. Az osztrák nemzeti bankkal leendő czélszerü eligazodás azon kedvező eredményt vonná maga után, hogy nem kellene félni attól, miszerint a magyar nemzeti bank felállitásáig, és jegyeinek kibocsáthatásáig, az osztr. nemzeti bank bevonja hiteleit Magyarországtól, — és ezuton nagy convulsiókhan vesse martalékul nemzetgazdászatunkat és az egyes adósokat. De ha nem lehet az ország érdekeinek megóvása mellett eligazodni az osztrák nemzeti bankkal: ekkor kötelessége legyen — és hiszem hogy lesz is — kormányunknak más uton, de megteremteni a független magyar nemzeti bankot, s egyszersmind sükeres intézkedéseket is tenni, hogy az ostrák bank részéről tehető netaláni hitelbevonások ellen hazánk nemzetgazdászatát és egyes adó fizetőit fedezni fogja azon időig, mig a mi saját bankunk jegyeivel helyettesitheti a bevonandó osztrák bankjegyeket.

A vámszövetség revisiójának ügye egyike a legfontosabbaknak. Nincs a nemzetgazdászat terén egyetlen kérdés is, mi oly nehéz és szövevényes lenne, mint a vámügyek oly módon rendezése, hogy az a nemzet való szükségleteit szerencsésen eltalálja. Legtöbben tudományos theoriák után indulnak e kérdésben. Egyik a szabad kereskedést isteniti, másik véd-vámok barátja, tekintet nélkül a nemzet népességigazdászati- ipari- kereskedelmi képzettségi és tőkepénzbeli viszonyaira. Holott ez lényegesen gyakorlati kérdés, melyet csupán több évekről összegyütött, és igaz iritikával felhasznált valódi adatok alapjain lehet és szabad a gyakorlati politika mezején elhatározni. Sokan vámsorompókat és védvámokat követelnek hazánk és Ausztria között, lehet hogy alaposan. De biztos adatokat még nem láttam. Ezek nélkül itéletet hozni nem szabad. — A vámsorompók felállitásának eszméjénél mindenesetre vissza kell nézni a 48 év előtti állapotokra, — midőn az mondatott hazánkról, hogy az osztrák vámok miatt zsirjában fulad meg. — Meg kell gondolni továbbá azon roppant hosszu vonalat, — mely Bukovina szélétől elkezdve — Galiczia-, Szilézia-, Morva-, Ausztria-, Stájer országokon le az illirtartományok mellett Fiuméig huzódik hazánk és Ausztria között. Ily rémitő s majd mindenütt nehezen őrizhető hegyi vonalnak a csempészők elleni megvédelmezése oly sok pénzbe kerülhet, mely elviheti a réven mit meg nyernénk a vámon. Meg kell gondolni azt is, hogy minél magasabbak lennének a vámok, — annál nagyobb jutalmul szolgálnának a csempészet számára. Meg kell gondolni azt is, hogy ha mi sulyos vámokkal terheljük az osztrák behozatalát, — az osztrákok hasonlóval viszonozhatják a mi odai viteleinket. Pedig az ő iparczikkeik könnyebben átbuvhatnak a vámon, mit a mi nyers terményeink — csak kicsi vámot vessenek is gabnanemüink, gyapjunk, borunk, sertésünk s egyéb barmaink s többi kiviteli czikkeinkre, — ellenben vámmentesen bocsássák magukhoz az oláh és más tartományokbeli gabnanemüeket, — sertés, marha, ló és egyéb állatféléket stb. ki lenne képes kiszámitani azon árhanyatlásokat, melyek legközelebbi szomszédos piaczunk elvesztése által sujtanák mezőgazdászatunkat, állattenyésztésünket, — sőt magokat iparüzőink legnagyobb részét is, — kiknek ma még majdnem egyedüli vásárlója a mezőgazdászattal foglalkozó legnagyobb számu hazai közönség, — kiknek jóléte csak legujabb fájdalmas tapasztalásaink szerint is a mezőgazdák jóllététől függ. Már az utóbbi évek is keservesen igazolták, hogy ha szegény a mezeigazda, — koldus a magyar iparosok nagy többsége. Tehát magának hazai iparunknak is érdekében háromszor meggondolni való, hogy felállitsuk-é a vámsorompókat. Én részemről nem merem e tárgyban véleményemet kimondani mind addig, a mig a kormány által összeszerzett, megbirált és feldolgozott statistikai adatokat kellően áttanulmányoztam és több évek ki- és beviteli forgalmának mennyisége és értékéből, — s azoknak a hazai iparra több évek során okozott hatásaiból nem vonhatnám le — elhatározásomat. E téren ezért egyedül helyes politikának azt tartom, hogy a kormány és az összejövendő országgyülés jó eleve komolyan áttanulmányozzák a tárgy tökéletes megvilágositására szükséges adatokat — és ugy oldják meg e nagy kérdést, hogy egyes osztályokat, jelen helyzetökün felül tulságosan ne kedvezményezzenek. — másoknak pedig érzékeny károkat ne okozzanak, s ha csak lehet, kerüljék el a szomszédtartományokkali vámháborut. Azonban megkell követelnünk, és hiszem, megköveteli a kormány is, hogy hazánk jogos és méltányos pénzügyi és nemzetgazdászati érdekei szomszédaink által tartozó figyelembe vétessenek, hogy közös vámterület esetén a hazánkban történt fogyasztások által népünk zsebéből beszedett adók országunk finantiáinak javára jussanak, és ne folyhassanak át a Lajtán tuli állam pénztáraiba, s ha vámok általi védelmet nyernek külországokkal szemben a Lajtántuli iparnak megvédendő ágai, védessenek meg azok ellenében hazánknak is azon termelvényei, melyek a védelmet jogosan igényelhetik. Egyszersmind találtassanak föl oly kiegyenlitések, melyek egyik nemzetnek a másik által leendő megkárosittatásának esélyeit lehetőségig kizárják. De ha ily nemü igazságos követeléseink süket fülekre találnának szomszédainknál: akkor akarva nem akarva, élnünk kell jogainkkal, és fölkell állitani a vámsorompókat.

De, hogy a bank ás vámügy kérdésében is, kormányunk azon tekintélylyel léphessen föl, a minőt ily nagy fontosságu ügyek sükeres vezetése, és országunk becsülete s érdeke megkivánt: szükség, hogy a kormány teljes önérzettel elmondhassa, hogy általa egész Magyarország beszél. Ez pedig csak ugy érhető el, ha kormányunkat a nemzet tulnyomó nagy többségének bizodalma fogja támogatni. Ez ügyek is tehát, mint az állami háztartásunk rendbehozását czélzó többi reformjaink valamint összes közigazgatásunk rendszerének, a nemzet geniusával megegyező módon eszközlendő reorganisatiója, szükségszerüleg követelik, hogy óvatos tapintatos, de a mellett erélyes kormányunk részére, a választások oly hatalmas többséget állitsanak elő, melynek ellenében a jobb és baloldali ellenzék, — hozzájok adatván azon tulzók is, kik a magyar állam felvirágzásáért nem rajonganak, — csekély minoritássá törpülljön el. (Ugy van, igaz!)

Tisztelt választók! Tovább nem fárasztom figyelmöket. Csupán magamról jegyzek meg annyit, hogy az országgyülésen, tehetségem hiányait kitartó szorgalom és munkássággal kivántam a tanácskozmányokban osztály és országos ülésekben szorgalmas jelenlétem- és azon bizottságokban — melyekbe az országgyülés által elválasztattam, — ernyedetlen közreműködéssel pótolni. (Éljenzés.)

Végre fogadják tisztelt választóim ismételt hálámat, — a miért módot nyujtottak nekem arra, hogy parányi erőmet az elmult országgyülés alatt, hazánk szolgálatára szentelhettem, — fogadják köszönetemet hosszura nyult beszédem türelmes meghallgatásaért, és tartsanak meg jóindulatok és barátságokban. (Hosszan tartó zajos, viharos éljenzés.)

Az éljenzés csilapultával dr. **Popper Alajos** a következő szavakat intézte a választók megbizása folytán a beszámolt képviselőhöz:

„Mélyen tisztelt hazafi!

Engedje meg, hogy a III. választókerület s jelesen annak szabadelvü pártja részéről nyert diszes megbizatásomnál fogva röviden tolmácsolhassam azon érzelmeket, melyektől ezen kerület választó polgárai ön iránt, mint volt képviselőjök iránt át vannak hatva.

Figyelemmel és érdekeltséggel hallgattuk meg önnek az imént elmondott nagy hatásu remek beszédét és az előadása alatt mindinkább növekedő lelkesedéssel kitörő éljenzésekből meggyődhetett ön, mily élénk, mily rokonszenves, mily osztatlan tetszéssel találkozott az választóinál is, méltán, mert azon rendithetlen bizalom, melylyel ezen választó kerület 3 év előtt legdrágább, legféltettebb kincsét — az országházában való képviseltetését — önre bizta, a lefolyt országgyülés egész tartama alatt egy perczig sem ingadozott; és midőn ön ma ama zászlót, melyet a kerület akkor önnek kezeibe letett, hogy azt fennen lobogtassa a nemzet legfelsőbb arëopágján — a hongyülésen — jogaink és elévülhetlen igazaink védelmére — az országgyülés bevégeztével az ő egész szeplőtlen tisztaságában és fényében ismét visszaadja megbizóinak: lehetlen hogy örömtelt kebellel el ne mondjuk: ime nem csalatkozánk midőn önben biztunk, ön minden várakozásainknak és reményeinknek teljesen, fényesen megfelelt! És ha e mellett azt is vesszük tekintetbe, hogy noha a fennálló törvények értelmében, az ugynevezett követutasitási jog el lévén törölve, mai napság minden egyes képviselő nem csak a maga vál. kerületének, hanem az egész nemzet országos képviselője, ön mégis mindenkor és minden tekintetben a mi speciális városi érdekeinknek meleg pártfogója volt; ha meggondoljuk, hogy ily megbecsülhetetlen érdemeket szerzett ön magának városi jóllétünk előmozditása körül; ha főleg azon ügyre reflektálunk, melynek meginditására kétségkivül ön adta meg az első lendületet, értem a városunkra nézve oly kiváló fontosságu, mondhatni életkérdéssé vált Hajdumegye ügyét, mely ma már a tényleges valósulás stadiumát megközelitette, az bizonyára főkép az ön érdeme, ki ezen kérdés megoldása tekintetéből ugy az országgyülés termeiben, mint a sajtó terén és a társadalmi körökben fáradhatlan buzgalmu tevékenységet kifejtett: akkor a III. v. kerület szabadelvü pártja csak kedves kötelességének felel meg, midőn önnek mindezekért azon érdemkoszorut nyujtja, minél becsesebbet polgárok polgártársuknak nem nyujthatnak, t. i. a tisztelet, a hála, az elismerés hervadhatlan koszoruját! (viharos éljenzés!)

Fogadja azért mélyen tisztelt hazafi, 3 évi folytonos ernyedetlen hazafias működéseért a III. vál. kerület szabadelvü pártja nevében hálás köszönetünket és elismeréseinket, és legyen meggyőződve, hogy bármi sors várjon reánk a jövőben, önnek a haza javáért tett buzgó és sikerdus szolgálatai ezen kerület szabadelvü pártja szivében hála és kegyeletteljesen lesznek örök időkre bevésve! (Élénk éljenzés)

A legközelebb mult emlékezetes nagy napokban, fényesen tanusitotta Debreczen városa, mily eleven érzék van közönségében a nagy, országos fontosságu események iránt, megmutatta a legrajongóbb lelkesedésében és higgadt magatartásával, menyire tudja méltányolni és felfogni a létrejött nagy országos átalakulás horderejét, melyben önnek is, mélyen tisztelt hazafi, oly nagy része volt. És ezen nagy napok még most is mindnyájunkat átrezgő hatalmas benyomása alatt, és a küszöbön lévő uj országgyülés előtt, melynél fontosabb alig volt még e nemzetnek valaha, melyben hazánk sorsára döntő befolyással birandó törvények tárgyalása napi rendben kerülend, és melyben a mi szeretett városunkra nézve is felette fontos kérdések megoldása várható: fordulunk önhöz mélyen tisztelt hazafi, azon kéréssel, hogy a f. augusztus 28-án megnyilandó országgyülésen is választóikerületének képviseletét ismét elvállalni sziveskedjék, mit ha el fogadni méltóztatik, büszkén és lelkesülten harsogtatjuk ismét: „Éljen Molnár György Debrecen sz., k. városa III. azaz czegléd-varga választó kerületi szabadelvü pártjának szeretve tisztelt képviselőjelöltje! (Általáuos hosszan tartó éljenzés.)

Dr. Popper Alajos ezen beszédét szünni nem akaró perczekig tartó, megujuló lelkes éljenzés követte, melynek szüntével Molnár György a következő szavakban mondott köszönetet a bizalomért, s fogadta el a jelöltséget:

„Tisztelt választók! Fogadják önök szivem mélyéből jövő leghálásabb köszönetemet azon nyilatkozatokért, melylyel megtiszteltek. Röviden válaszolok. A jelöltséget elfogadom (Hoszszan tartó viharos éljenzés.) és könnyebb lebellel teszem ezt, mint tettem három év előtt, mert a három év nagy iskola volt reám nézve s igyekeztem időmet hasznosan felhasználni e három év alatt.

Szónokuk hivatkozott azon szolgálatokra, melyeket városunk érdekében tettem volt. Igen köszönöm.

Ezekre reflektálni beszámoló beszédemben én magam nem akartam, — hiszen ugy is vannak, a kik bizonyságot tehetnek és tesznek is ez irányban való müködésemről. (Igaz! Ügyvan!)

A jövő országgyülésnek lesz feladata többi közt a köztörvényhatóságok kérdésének megoldása és rendezése, s én azt kivánom, hogy e fontos kérdés historiai alapokon, s a nemzet geniusának megfelelőleg oldassék meg, ugy, hogy a historiai alap egyesittessék a jelen követelményeivel. (Élénk helyeslés.) — Ezen rendezésnek kifolyása lesz Hajdumegye is Debreczen székhelyével. s e megye bizonyosan öre lesz a szabadságnak, s fentartója az alkotmányos rendnek. (Éljenzés.) — Még egyszer köszönöm önök bizalmát, s igérem, hogy annak a haza és városunk jól felfogott érdekében meg fogok felelni. Ajánlom magat további szives jóindulatukba! (Hosszantartó lelkes éljenzés, mely közben számosan sietnek meleg készoritást váltani a szabadelvü párt részéről felléptetett derék jelölttel.)

Mire a lelkes választók, jelöltjük iránti őszinte bizalommal szivükben, s a győzelem biztos reményével omlottak szét.

Tisza Kálmán fogadtatását N.-Váradon junius 5-kén

a „Bihar“ a következőleg irja le:

Mintha egy lapja tévedt volna bele a jelenbe ama régi történelmi emlékeknek, melyek olvasására a mai nemzedék keble most is fellelkesül.

Egy magyar nemzeti ünnepély volt az egész fogadtatás, a minőt a magyar jeleseinek szokott kiszolgáltatni egy évezred óta.

Maga az ég is derült volt. Egyetlen bárány felhő nem homályositá el az ég azurjának kék szönyegét.

Már 8 órakor hullámzott a nép nagyja, apraja a sz. László-téren. A hid átkelését ezer vidéki sürgése tette szorongóvá. A bevonulási ut Geszt felől — a Teleki utcza, zászlók és szőnyegektől tarkállott. A takarékpénztár és és keresked. bank épületein számtalan lobogó lengett.

Legimpozansabb volt a kis piacz felé néző része a görög kath. püspöki laknak melynek frontja piros szőnyeggel guirlandirozva, teljes diszben tünt fel. Apró — mintegy 24 zászlóján ezen felirat volt: „Éljen Tisza Kálmán belügyminiszterünk“ — a bejáró kapu felett pedig óriási zászló ezen mondattal „Üdvözlöm a szabadelvü kormányt.“

Reggel 8 órától fogva a nép hullámzott folytonosan, a leggyöngébb sorfalat a leány és fi-tanuló gyermekek képezték a Teleki utcza legnagyobb távolában, azután fokozatosan jött, községi, reál, gymnasium, jogakademia és igy tovább, mig soraik a váró tömeg nagy csoportjában enyésztek el.

A hőség kissé erős volt, de annak daczára a tömeg nem fogyott, hanem növekedett, türelmet nem vesztve várta a nagy vendég megérkezését, mit a Rhédey-kert irányában felállitott mozsaraknak kellett jelezni.

Órákon át csendesen hullámzott a nagy tömeg, fellévén tartva a diadalut a menet számára a tüzoltók által, kik a városi ügyes rendőrséggel egyetemben, a legkissebb megzavarás nélkül fent birták tartani a rendet.

Pontban ¼12-re kezdett a Teleky utcza végéről terjedni a jelző hang; hogy „jön jön“

A várakozás a feszültség tetőpontját érte el; — pedig még nem jött Tisza Kálmán, hanem száguldott, négy megszakitott csoportban valami negyedfélszáz lovas banderium, apró nemzeti szinü lobogókkal.

Mig ezek Nagy-Váradon történtek. azalatt N.-Ürögdön mint a város első faluja határán a következő fogadtatás ment végbe a megye részéről.

Egy pár évtized leforgása előtt láthatott csak Ürögd a tegnapi ünnepélyes fogadtatáshoz hasonlót. Akkor Ő Felsége tartotta körutját e falucskán keresztül Nagy-Várad felé, most Magyarország belügyminisztere fogadtatott itt a megye nagy közönsége által, szivélyes, lelkesült éljenekkel. A falu mellett széles szalagként elnyuló országuton fél kilencz órakor sorakoztak a megyei banderialisták. Derék napbarnitotta alakok, erőteljes lovakon, számra 320-an.

A környékből már ekkor számos közbirtokos is jelent meg, részint kocsin, részint lóháton, s a feszült várakozás jelei élénken tükröződtek vissza minden arczon. A megye tisztelgő küldöttsége méltóságos főispán br. Dőry József vezényelete alatt 10 óra tájban vonult ki mintegy 70 kocsival, melyek közt számos diszfogat volt látható. Ott láttuk megyei közéletünk sok derék, jeles tagját, ott láttuk fényes magyar diszruhában br. Gerliczyt, Des Echerolles Károlyt, Markovics Mártont, Beöthy Algernont, Beöthy Andor alispánt és még többeket.

A hosszu kocsisor jó darabig várakozott, midőn taraczklövés adta jelül, hogy belügyminiszter ő excellentiája megérkezett. Dörgő éljenek kisérték a kocsiról leszállában s a megyei küldöttek a határfa előtti zöld térségen, kis félkört formálva, tiszteletlet üdvözölték ő nagyméltóságát.

Főispán ur emelkedett, ékes beszédben üdvözölte megyénk nagy fiát, mint kibe a haza összes reményei központosulnak, hogy lánglelkével meggyógyitandja az égető bajokat.

A többszörös félbeszakitásoktól kisért beszédre Tisza Kálmán körülbelől következőleg válaszolt:

„Őszintén megvallom, hogy sohasem voltam nagy barátja az ünnepélyes tüntetéseknek, azonban szerfölött jól esik e megye rokonszenvének nyilvánusulása, e megyéé, hol ifjuságom legszebb éveit éltem, s hol később politikai pályámon az első lépéseket tettem. A melyek a tisztelt szónok, kedves barátom beszédében csekély személyemre vonatkoznak, e tekintetben engedjék meg önök, hogy ne mint belügyminiszter, hanem mint ember szóljak önökhöz. (Lelkes éljenzés.)

Jól mondta azt a mult országgyülés alatt egy képviselő, hogy a miniszter sorsa az, hogy vagy megtörik a munka alatt, vagy lejárják magukat (közbekiáltás: nem fogja lejárni!) — természetes, ha becsülettel hagyják oda a politikai közdtért, a közvélemény pár év alatt ujra hozzájuk fog fordulni. Meglehet, hisz én nállam nagyobb embereknek is az volt sorsuk, hogy e végzetben én is osztozkodni fogok s ekkor engedjék meg önök, kérem önöket, hogy ha majdan a közvélemény elfordulna tőlem, — tartsanak meg önök szives barátságukban. (Hosszasan tartó lelkes éljenzés.)

A gyujtó hatásu beszéd után kocsira ült ő excellentiája s a közönség éljenzései közt folytatta utját Nagyvárad-felé.

Pontban egynegyed tizenkettőkor a belátthatlan kocsisor a városba ért. Két felől hullámzó ember-óczeán lelkes örömriadással üdvözölte a nagy hazafit; háztetőkön lobogott a háromszinü zászló, az ablakokból szőnyegek csüngtek alá, a kedves női arczok kivánesian kandikáltak ki a virágfüzéres ablakokból. Az arczokon lelkesedés, a szemekben az öröm, az ajkakon az üdvözlet. Ha minden éljen egy perczet utalványozna ki az örökkévalóságból a bálványozott hazafi drága életéhez, az ős pátriarchák mesés életkora el volna homályositva. Nem a kieröszakolt, hivatalos éljenriadal volt ez, minőket a megvásároltak kikényszeritett állelkesedése szokott hazudni, hanem az őszinte, szivből jövő, hazafias üdvözlet, melylyel Nagyvárad polgársága fogadta miniszterét, honfitársát, s városa szülöttjét. A menet léptetésben haladt a feldiszitett triumphalis utczán végig, mindenütt az osztatlan lelkesedés hossanájától fogadva.

A „Fekete sas“ előtt szállt le a megyei küldöttség, élükön a főispánnal — s az ünnepély hősével, Tisza Kálmán miniszter urral. Néhány percz mulva feszült várakozás közt lépett a balconra a belügyminiszter; megjelenése perczekig tartó dörgő éljenzéseket idézett elő. Ekkor a szálloda előtt felállitott állványra fellépett Lukács György polgármester s a következő szónoklatot intézte az ünnepelt férfiuhoz:

„Hálával tartozik e város közönsége nagyméltóságodnak, hogy országos gondjai között sem felejtkezett meg Nagyváradról, mely már évekkel ezelőtt, egész odaadással tisztelte, szerette nagyméltóságodat.

Ünnep van ma városunkban. E nyilt térre özönlött a népnek sokasága, hogy szinről-szinre

láthassa a régi ismerőst, ki az utolsó találkozás óta államférfiuvá izmosodott, s hallhassa annak ajkairól a leplezetlen igazságot.

Nagyvárad, mely ép oly kegyelettel szereti a hazát, mint a minő hódolattal ragaszkodik koronás királyához; a jelen válságok között megnyugvást meritett azon körülményből, hogy az alkotmányt tisztelő fejedelem, a szeretett hazának egyik leghivebb fiát hivta meg a magyar korona tanácsába.

Legyen áldva ezért a felséges király! és legyen üdvözölve nagyméltóságod, a királynak minisztere!!

A mi városunk, mely a megpróbáltatásnak nehéz és viharos napjaiban rohamos sietséggel gyárteleppé alakult által, s kitartó buzgalommal készitett fegyvereket az ellenség legyőzésére, megtartotta iparos jellegét egész a mai napig. De iparának tárgya többé nem az öldöklő fegyver, mely véres nyomokat, inséget és pusztulást hagy maga után. Életének feladata most már a teremtő, az alkotó ipar, melynek nyomán keletkezhetik a vagyonosodás, az egyéni, a családi jólét és a város fölvirágzása. De az ismeretes mostoha viszonyok folytán, visszaesésnek indult országszerte, és igy nálunk is az ipar és kereskedelem. E visszaesés megingatta sokaknál a hitet jövőnk iránt. A kételyek között, egyrészt az idő előtti elcsüggedés, másrészt ennek épen ellenkezője a csillogó phrázisokba vetett indokolatlan bizodalom nyomult előtérbe.

Ily helyzetben, egy fölvilágositó, egy utbaigazitó szó nagyméltóságodtól, a haza hü fiától, a király miniszterétől, jótékony hatással lehetne és talán megnyugvást keltene a kétkedő polgárok között.

Midőn tehát a bizalom őszinte hangján járulunk nméltóságodhoz, s utbaigazitó, megnyugtató választ esedezünk, azon reményből, hogy nméltóságod jóindulatu vonzalommal és érdekeltséggel viseltetik Nagy-Várad iránt, kegyes figyelmébe ajánljuk örökváltsági ügyünket a városnak ezen egyik életkérdését, s tiszteletel kérjük, hogy ezen kérdésnek elintéztetése által, városunknak a hübéri maradványok kötelékeiből leendő végleges kibontakozását előmozditani kegyeskedjek.

És most azon óhajtással zárjuk be üdvözletünket: adjon Isten erőt nagyméltóságodnak, hogy egyenlő hüséggel szolgálhassa a hazát és a koronás királyt, – adja Isten, hogy bölcs kormányzatával, és államférfiui tepintatával összehozhassa, egyesithesse a legjobb erőket, és ezeknek közremunkálásával begyógyithassa az ország vérző sebeit, s nagygyá, virágzóvá tehesse a hazát!

Lukács György e beszédét háromszoros harsány éljenek követték, melyeknek elhangzása után Tisza Kálmán belügyér a „Sas“ emelvényéről szólott. Az óriási néptömeg mély csendben hallgatta az eszmékben, de kivált „igazságokban“ gazdag beszédet.

Tartalmát röviden következőkben adjuk: Szives örömmel fogadom Nagyvárad város és Biharmegye közönségének őszinte fogadtatását, annálinkbb, mert, mint e város szülötte kétszeres kötelék csatol e városhoz. S midőn a haza bajai felett aggódva széttekintek, kétszeres fájdalommal érint Nagyvárad város közönségének sorsa. A mit a t. szónok ur, Nagyvárad város érdekeinek előmozditására nézve kéröleg hozzám intézett, arranézve azt felelhetem, hogy azon kérdést, a jog és méltányosság szempontjából megoldani igyekezendem — mind én, mind a kormány.

Azt hiszem, ennél többet önök sem kivánnak. Mert a kormány hiába tenne meg a maga részéről mindent, ha maga az iparos nép nem fogja fel érdekét. (Éljenzés.) A mi különösen a felemlitett iparérdekeket illeti, azt hiszem, hogy ezen érdekek csak kölcsönős támogatás folytán állhatnak fenn; az érdekek egymással szoros viszonyban állanak; ha az ipar virágzik — virágozni fog a többi osztályok jóléte is. Munka és szorgalom legyen jelszava nemzetünknek; egyesek ereje keveset tesz, de egyesitve – mindent kivihetünk.

Végül ujolag megköszönte a belügyér ur – szives és őszinte fogadtatását.

Szavait lelkes éljenek követték. A kis piacz ezerszeresen visszhangozta a lelkesedést, mely a nagy hallgatóság kebléből kitört.

Ezután a belügyér a banderium és a közönség kiséretében a vármegye házához ment, hol a tisztelgő küldöttségeket fogadta. A kis teremben legelőször is Olteanu János g. kath. püspök urat fogadta, ki a káptalan és számos vidéki lelkész kiséretében jelent meg. A püspök ur következő beszédet intézett a belügyér urhoz: „A legbensőbb örömmel vettük a hirt, hogy excellentiád megyénket s illetőleg városunkat megörvendeztetni kegyeskedett. Nemcsak kötelességérzetünk, hanem a tisztelet, szeretet és bizalom érzetétől áradozó keblünk sugalma hozott nagyméltóságod kegyes szine elé. Mindenek előtt engedje meg exc., hogy ezen alkalommal kijelentsük azt, hogy mi is legnagyobb örömmel és megnyugvással láttuk azon messzeható politikai események fejlődését, melyre a két nagy párt epedve várt s régen óhajtott egyesülése vezetett, tökéletesen meg lévén győződve arról, hogy ezen egyesülés további fejlődésében és következményeiben a legmagasabb trón szilárditására, drága közhazánk felvirágzására s az általános jólét előmozditására vezetend — s miután tudjuk, hogy kinek tulajdonithatja az ország leginkább ezen örvendetes és nagyfontosságu ténynek kezdeményezését, a legelénkebb hazafiui öröm és reményteljes megnyugvás érzetével látjuk, hogy ő felsége, koronás királyunk kegyelme és legmagasabb bizalma által kiválólag excellentiád lett megbizva belügyeink vezetésével és rendezésével.

Mi, kik szinte tanui vagyunk, egész élete nemes törekvéseinek, kik elől láttuk küzdeni mindenütt, hol a közhaza java, jóléte, fiainak meleg szeretetét és kitartását igényelte, mi kik ösmerjük honfiui erényeinek gazdag tárházát, fényes tehetségeinek hatalmát és erejét, örömmel és törhetetlen bizalommal üdvözöljük most azon fényes és fontos helyen, a hova excellentiádat ő felsége apostoli királyunk és az ország majdnem egyhangu bizalma vezette — örömmel látjuk nméltóságodat, azon nemes hazafiak sorában, kik a nehéz munka óriás terhe és a fáradalmak zsibbasztó kilátásától vissza nem riadva, a király és a haza hivó szavára elfogadták a nehéz kötelességet hazaszeretetük egész lángolásával, férfias erejük egész teljével akkor szolgálni a honnak, midőn az a legvégzetteljesebb állapotba jutott.

Fogadja tehát szivesen és kegyesen Exd ugy saját, mint f. t. káptalanom és egyházmegyei papságom nevében különösen ez őszinte nyilatkozatban megerősitését azon mélyen gyökerező bizalomnak, melyet mi nagyméltóságod hazafiui törekvéseinek nemes czélzatiba helyezünk, mely bizalom megadja nekünk azon biztató hazafiui meggyőződést, hogy Nmgod kezeibe letett fontos honi érdekeink a leghazafiasabb, a legjobb kezekben megóva vannak.

Fogadja Exd azon ünnepélyes fogadásunkat is, miszerint szerény hatáskörünkben mindég megfelelni igyekezendünk egész odaadással azon kötelmeknek, melyekkel koronás királyunknak és a hazának tartozunk.

Mint az urnak szolgái áldást, oltalmat erősitő malasztot esdünk Excellentiádra az isteni gondviseléstől és kérjük, hogy Exdnak, hazánk szellemi és anyagi emelkedésének, felvirágzásának ujjászületésének békés haladás utjáni eszközlésében teendő ernyedetlen fáradalmait szent kegyelmével kisérje és vezényelje, hogy sikerüljön Nagyméltóságodnak drága hazánkat boldoggá és az abban lakó népeket megelégedetté tenni.

Isten tartsa, Isten óvja Nagyméltóságodat, a trón és a haza javára.

A belügyér ur a hazafias érzelmü beszédre azt válaszolá, hogy őrömel fogadja a testvéries egyetértés ez őszinte nyilatkozatát, biztositva a tisztelgőket, hogy — azon vádból, mely szerint a más ajkuak iránt ellenszenvvel viseltetek, négy betü sem igaz. Egyesüljenek a különféle ajkuak testvéries egyetértésben, — igy leend hazánk nagygyá. Szives köszönetet mond Olteanu püspök urnak, (Borbola kanonok urral is kezet szoritott, mint volt tanárával.) A tisztelgők éljenzés között távoztak.

A latin szertartásu káptalan részéről Junák és b. Bémer P. kanonok urak tisztelegtek. A görög kel. egyház tisztelgő küldöttségét: főt. Bika Simon ur vezette. A belügyér ur igen szivesen fogadta, — kezet szoritva szóval, kivel — mint emlité — sokáig együtt ült a megye termében.

Biharmegye bizottmánya és tisztikara Beöthy alispán vezérlete alatt tisztelgett. Beöthy igen talpraesett beszéddel üdvözölte a belügyért, mondván, most sem nagyobb mint azelőtt, mert mindig jó nagy hazafi volt, kinek minden gondolatja és cselekedete a haza javára volt irányozva. Áldást és sikert kivánt a belügyér ur hazafias munkálkodására. Tisza belügyér ur örömét fejezte ki, hogy ép Biharban találkozik annyi szeretet és ragaszkodással. Reményli, hogy az uj közigazgatás, a régi történelmi fejlesztés alapján — nemsokára megfogja hozni üdvös gyümölcseit.

Nagyobb nem lett, — folytatja a belügyér ur — mert ezzé csak az lehet, ki nagy volt, de nagyobb szolgája lett a hazának, melynek hüen kell, hogy szolgáljon minden tisztviselő. Szavait lelkes éljenek követték.

Ezután tisztelkedett a kir. törvényszék, ügyészség és járásbiróság, Gyalokay Lajos törvényszéki elnök, szokott ékesszólással üdvözlé a belügyért, ki azon igérettel felelt, hogy a biróri függetlenség érdekében töle telhetőleg közreműködendik a kormánynál. A törvényszék tagjai be lettek mutatva. Nagyvárad város törvényhatósági bizottságát igen nyájasan fogadta a belügyér, s Lukács Gy. benső szavára szintoly őszintén válaszolt. A honvéd tisztikart gr. Vay L. ezredes vezette. Igen velősen és határozottan beszélt, a m. honvédség érdekében. A belügyér ur biztositotta hathatós közreműködéséről.

Az akadémia tanári karát (Szóvivő: Hoványi igazgató;) s a középtanodai és reáltanoda tanári testületét kiváló nyájas fogadtatásban részesité, s a tisztelgő „szellemi munkások“ müködésére, nemcsak hathatós támogatást igért, hanem áldást és sikert is kivánt.

Zobel postaigazgató 2 tisztársával tisztelgett; Diószeg városának közönségét: Nagy György mutatta be.

A „biharmegyei orvos- és természettudományi egylet“ Lukács János elnökkel jelent meg. A belügyér ur igérte, hogy figyelmét különösen a közegészségügyre irányozta. A belügyér ur igérte, hogy a vidéki orvos egyletek véleményét kifogja kérni s a közegészségügy rendezését legelső teendői közé sorozza.

Az ügyvédi kamara küldöttsége Ritoók Zsigmond elnök vezérlete alatt tisztelgett. R. Zs. rövid, de velős megszólitására a belügyér azon meggyőződését fejezte ki, hogy az ügyvédi kamrák, az ügyvédi kar tekintélye emelését előmozditva, — az igazságszolgáltatást is megfogják könnyiteni. Üdvözli e téren a helyb. kamrát.

A tüzoltó-egylet Baróthy László alparancsnokkal tisztelkedett, ki az egylet fontosságát kiemelve, kérte a belügyér ur támogatását.

Ezt szivesen meg is igérte ő excellentiája, mondván „kivánom ne legyen olyan tüz, melyet önöknek kell oltani, hanem éljen a hazaszeretet tüze, az is ne perzseljen, hanem melegitsen.“

Tisztelegtek még a közjegyzők (hárman) Csanády K.-nal élükön, Dr. Konrád Márk az orsz. szülde igazgató tanára, kinek a belügyér ur hathatós támogatást igért, és végül: Szalonta város közönsége. Ezzel 1½ órakor a tisztelgések véget értek.

*

Két óra után a „Sas“ nagytermében volt a bankett. Lehettek vagy 350–400-an jelen; a melléktermek is tömve voltak. Teleszkyt belépteknor zajosan megéljenezték. Oltenau püspök egész káptalanával jelent meg s szintén kitünő óváczióval fogadtatott. Fél 3 órakor jelent meg a belügyér ur, kit a nagyszámu vendégsereg fenállva s lelkesülten üdvözölt. Helyét az asztalfőnél foglalta el, jobbról Oltenau püspök, balról b. Dőry főispán ültek. (A kath. egyház és káptalan minden képviselet nélkül maradt!?) Az első pohárköszöntést b. Dőry főispán mondta a felséges királyi párra, melyet hosszantartó éljenzés követett. Lukács György polgármester Tisza Kálmánt éltette, gyönyörü szónoklatával szünni nem akaró éljenzést és tapsot aratván.

Tokody Ágost a hazaszeretet és az egyetértésért ivott.

Dobozy Miklós sajnos — nagy zaj között — mondotta remek szónoklatát, Tisza Kálmánt éltetve.

Gyalokay Lajos a kormányért emelte poharát; Nagy József a kormányelnök báró Wenckheim Bélát éltette; Komlóssy Antal Olteanu püspök hazafias magatartását magasztalva — lelkesülten éltette s élénk viszhangra talált minden kebelben; Nagy Sándor szalontai ref. lelkész és Csillag Lajos bojti luth. lelkész Tisza Kálmánért ürité poharukat; Serdült Bálint Teleszky István egészségeért ivott, Pappfy Jusztin a haza népeinek jogegyenlőségeért.

Tisza Kálmán belügyér siri csend, s felszült figyelem között az állam felvirágzásáról szólt államférfiui bölcsesség és meggyőző igazsággal. Szavait viharos éljenek követték; a lelkesültség legnagyobb fokát érte el.

Végül még Nagy Sándor (ref. pap) br. Dőry Józsefet élteté. (Éljen) Öt óra felé véget ért a bankett; Tisza K. távozásakor viharosan éljeneztetett.

A menu kielégitő volt; a borok pedig kitünőek. A karzatot igen szép hölgykoszoru foglalta el.

Főispáni üdvözlő beszéd.

Nagyméltóságu m. kir. belügyminiszter!
Kegyelmes ur!
Hazánknak és megyénknek nagy fia!

Örömmel ragadja meg Biharmegye a jelen alkalmat, midőn Nagyméltóságod, habár rövid időn is, bokros foglalatosságai miatt, megyénk székhelyét nagybecsü látogatásával szerencséltetni méltóztatik, hogy személy szerint is ünnepélyes kifejezést adhasson azon mély tiszteletnek s valódi benső ragaszkodásnak, melylyel Nagyméltóságod kitünő jelleme iránt folytonosan és mindenkor viseltetett. Ugy tekintünk mi Nagyméltóságodra, mint a háborgó tengeren küzködő tengerészek a világitó torony fényére, mely biztos kalauzul szolgál mindazoknak, kik tekintetüket bizalommal hozzá felemelik. Hazánk egész látkörét bevilágitja Nagyméltóságod hazafias lelkületének s nagyra termett államférfiui szellemének fénysugara, azonban ezen fény mi reánk Biharmegyeiekre löveli legátlátszóbb, legtisztább sugarait, mert mi nemes önérzettel valljuk biharmegyét azon sziklának, mely Nagyméltóságod politikai állványának minden viharral daczoló legszilárdabb talapzatát képezi.

Legyen meggyőződve nagyméltóságod, hogy osztakozva az egész ország tulnyomó többségének bizalmában, Bihar magye nagyméltóságodat áldozatteljes hazafias fáradozásaiban minden tőle kitelhető erővel lankadatlanul támogatni — s nagyméltóságodnak magasztos hazánk jólétére czélzott törekvéseit kitartó buzgalommal előmozditani szent kötelességének ismeri

Fokozza tiszteletünket s ragaszkodásunkat a jövőben azon bennünket lelkesitő tudat, hogy nagyméltóságodat nemcsak mint hazafit, hanem mint különösen megyénk fiát is kiválóan magunkénak tartjuk.

Fogadja Nagyméltóságod Biharmegyének jelenlévő közönsége részéről mély tisztelete mellett örömteljes üdvözletét s azon forró óháját, hogy Isten Nagyméltóságodnak becses életét a haza, trón és megyénk javára a korona tanácsában sokáig, igen sokáig tartsa meg!

Ajánljuk magunkat Nagyméltóságodnak nagybecsü kegyeibe.

HELYI HIREK.

△ **A debreczeni könyvnyomdászok** önképző egylete által junius 5-kén tartott tánczczal és mükedvelői előadással egybekötött alakulási emlékünnepély igen csinosan sikerült. E derült napfényes idő hivogatólag csábitott, s közönségünk a népkerti szinházzá alakitott nyári termet zsufolásig meg is töltő. A mükedvelői előadás, mint a meghivókon jelezve volt hét óra után kezdődött, ezt azonban Frics József megnyitó beszéde előzte meg. Előadatott „Süketnek kell lenni.“ Bohózat egy felvonásban A föllépett mükedvelők közül első helyen Frics Ilka kisasszonyt tartjuk megemlitendőnek, ki daczára annak, hogy ez volt első kisérlete, oly otthoniassággal mozgott a szinpadon, s szerepét oly sok ügyességgel, kellemmel játszotta, hogy ama tetszés nyilatkozatokat, melyekkel a közönség elhalmozá, őszintén mondhatjuk valóban megérdemelte. — Mellette Sztarill Sándor urat emlitjük meg, ki Damoison szerepét hasonlóan ügyesen játszotta, gyakran derült hangulatra birva a közönséget. Várady Lajos (Placide) és Lesska Nándor (Bonifácz) urakról szintén elismeröleg kell megemlékeznünk, szerepüket jó hatással s kellő szinezéssel játszották. Az előadás végével a közönség szereplőket többször kihitta, kik a kapott koszoruk és csokrokkal kezükben megjelenvén éljenzéssel fogadtattak. Aztán a müsorozat második pontja egy, felolvasás következett.— Utána „Fehér Othelló“ czimü egy felvonásos vigjáték előadása következett, melyben Hörcsögi Mórné szerepét Frics Ilka, Zsuzsi szakácsné szerepét pedig Frics Irma kisasszonyok játszották. Föllépésükkel mindketten részükre hóditák közönséget, mely ügyes játékukat ugy az előadás folyamán, mint annak végével zajosan megéljenezte. Sztarill Sándor ur Hörcsögi Mór szerepében még azokat is kielégithette, kik mükedvelőtől is többet kivánnak a türhetőnél, Lesska Nándor az utczatisztitó ügynök bárgyu szerepében a közönséget gyakran megnevettette. Az előadások egynegyed tizkor értek véget, ekkor hirtelen szétbontatott a szinpad, az ülőhelyektől kiüritetett a nézőtér, és megkezdődött a táncz, mely programmszerüleg egész világos kivirradtig tartott. Mielőtt azonban tudósitásunkat befejeznők, méltányos dolognak találjuk megemlékezni Nemes Kálmán urról is, ki nem lépett ugyan fel a szinpadon, hanem azért az előadások egyik jelentékeny tényezője volt, a mennyiben a sugás nem csekély ügyességet, fáradságot és lemondást igénylő szerény szerepét volt szives magára vállalni. És — nunc venio ad fortissimum virum, a kiről legelől kellett volna megemlékeznünk, értjük Együd István urat. Neki a tegnapelőtti előadás sikerében igen nagy része van, méltó tehát, hogy a nyomdászok köszönetéhez mi is csatoljuk a magunkét. Az ünnepély alkalmából a budapesti könyvnyomdászoktól a következő sürgöny érkezett: Könyvnyomdász ünnepély népkert Debreczen. Budapest feladatott Junius 5-kén 4 órakor délután, érkezett: 4 óra 20 perczkor. Háromszoros éljent mondunk mai ünnepélyetekre, kivánjuk hogy ifju egyletetek föloldhatlan kapcsot képezzen körötökben és velünk, valamint az egész Guttenberg családdal viruljon egyletetek számos évekig, mükődése hasson minél áldásosabban szép alföldünk müvelődésére a Budapesti könyvnyomdász önképző egylet nevében Firtinger Károly alelnök.“ — Eperjesről a következő érkezett: „Testvériség és egyetértés legyen jelszavatok, üdvözöl titeket a haza éjszaki határszéléről: Klein Lajos.

\+ **A szathmári torna-egylet** elnöke a debreczeni tornaegylethez a következő levelet intézte: „Tekintetes Varga Lajos urnak, mint a debreczeni tornaegylet elnökének, Debreczenben. Midőn a szathmár-németi tornaegyletnek disztornászattal összekötött tánczestélyére a debreczeni tornaegyletet a mellékelt meghivásban meghivjuk: teljes bizalomból felkérjük elnök urat, miszerint a vezetése alatt levő testvéregylet tagjainak a disztornászatunkon részvétet figyelmökbe ajánlani sziveskedjék. Azon meggyőződésünk folytán, hogy a mi egyletünk, és a debreczeni testvéregylet kölcsönös érintkezésre van hivatva, reméljük, hogy a testvéregylet tagjai, zsenge egyletünk első disztornászatának emelésére, mely egyletünk jövőjének megállapitására van czélozva, számosan fognak megjelenni. Egyuttal felkérjük elnök urat, miszerint a megjelenni szándékozók neveit, vagy megközelitő számát velünk előre közölni sziveskedjék, hogy elszállásolásuk iránt gondoskodjunk. Teljes tisztelettel maradtunk az egylet nevében, Böszörményi Károly elnök, Hermán Mihály titkár.“ Az ünnepély jun. 12-dik napján tartatik a „Lövölde“ helyiségében, belépti dij 1 frt, családjegy 2 frt 50 kr.

— **Szinügyegyleti közgyülés.** A szinügyegylet f. hó 5-én tartott választmányi ülésén határozatba ment, hogy f. hó 11-én d. u. 3 órakor a városháza kistanács termében fog közgyülést tartani, melyen szinügyünkre nézve igen fontos ügyek tárgyaltatnak. — Ezt megelőzőleg f. hó 10-én ugyancsak a nevezett helyen d. u. 3 órakor választmányi ülés fog tartatni.

\+ **A csolnakázó egyletnek** szombaton délutánra hirdetett gyülésére a tagok nagyobbrészt a közbejött nyomdászünnepélyben való részvétel folytán nem gyülvén össze elegendő számban, az megtartható nem volt. Mint értesültünk megtartása végett ujabb határidő tüzetett ki szerda délutáni 6 órára a jegyzői szobában.

— **Tornaügy.** A jun. 20-ki ünnepély alkalmából f. hó 5-kén pályadijjat adományozni kegyeskedtek: Huzly Károly k. prépost ur 2 db, Huzly Luiza, Varga Lajosné, Somogyi Pálné urhölgyek egy egy db. aranyat s igy együtt 5 db aranyat. — Midőn ez előzetes szives figyelemért a mélyen tisztelt adakozóknak az egylet s működő tornászaink nevében hálás köszönetemet nyilvánitom: fölkérem a t. cz. közönséget, hogy örök becsü ajándokaikat, mint ezt közelebb is érintém e lapok hasábjain, f. hó 15-éig beküldeni méltóztassanak. — Debreczen, 1875. Jun. 7. Varga Lajos sk. elnök.

= **Mulattató.** A debreczeni független szélbalok tegnap mindhárom választókerületben felállitották képviselőjelöltjeiket. Az I-ső választókerületben Tisza Kálmán ellen Verhovay Gyulát, a II-ik választókerületben Kiss Lajos ellenében Simonyi Ernőt. A III-ikban Molnár György ellen Patay Istvánt. — E jelölések részleteire, s méltatására még visszatérünk.

\+ **A „TISZA“ biztositó társaság,** Komlóssy Imre és dr. Kola János mint vádlók, a Halász József vádlott ellen, f. hó 3-kán hozott sajtóbirósági itélet ellen azon okból, mert a vétségre a törvény helytelenül, az az tulságosan, a feltünőségig gyenge mérvben – alkalmaztatott — megsemmisitésért felfolyamodtak, – melynek ha hely adatik, az egész eljárás épségben hagyása mellett, csak a büntetés mérvének ujabban kiszabása iránt fog a helybeli kir. törvényszék, mint sajtóbiróság utasittatni. — Mi részünkről teljességgel helyeseljük vádlók e lépését, mert oly sajtó utján elkövetett vétségre — milyen ez elkalommal fenforgott — s melytől minden józaneló ember lelke elfordult, s oly vagyonos ember irányában milyen Halász József ur, ki 300 virilis között a 131-ik — 50 mond ötven forint pénzbirságot határozni, — valóban érthetlen előttünk. — Hiszen hacsak ennyire büntetnek — annyiféle halmazáért a rágalmazásoknak, a milyen kurucz lelkületnek mi Halász urat ismerjük, szivesen fizet ő még tizszer is 50 frtokat, csak tér engedtessék az ő szilaj kedvtelése és ez vagy amaz embertársa irányában — mert ilyenek vannak elegen — vakboszújra kielégitésének.

— **Egy adatot a sok közül még** megemlitünk arrenézve, hogy a tegnapi napon lefolytatott szélbali követjelölt-felléptetési komédiák nézői és hallgatói mily értelemben lettek capacitálva a czegléd- és vargautczai függetlenségi párt elnöke által, nevezetesen, hogy azon választókra, kik a szabadelvü párt jelöltjére nem szavaznának: katonai executio vitetnék, s több ilyfajta óriási sületlenségek előzvén meg és követvén eme nagyszabásu érvelést. Ugyan hogy nem gondolják el, miszerint az ilynemü sületlenségek által még azt a nehány gondolkodni tudó és képes egyént is elidegenithetik maguktól, kik eddigi állitásaikat elhitték.

= **A nemzeti szinház tagjaihoz** szerencsénk lesz 10 előadásra a jövő julius hó folyamán, Benedek József vezetése alatt jönnek. Köztük lesz Blaháné és Vizváry.

= **A központi választmány** ma délután ülést tartott, s a mult ülés jegyzőkönyv hitelesittett.

— **A mult héten,** szerdára virradó éjjel két helyen is történt sertés-lopás, éspedig zöldfa-utczán, és a róm. kath. temető melletti tiszavidéki vasuti őrháznál, mely helyekről 3-3 hizott sertés lopatott el, de mindannyi elidegenitett sertés, egynek kivételével, megkerült, éspedig olyformán, hogy a tolvajok a rendőrség által megindított vizsgálat hurkait mindjobban maguk körül érezvén fonódni — az elidegenitett sertéseket szabadon bocsájták.

— **Teleged gőzfördőjében** kedden azaz junius 8-ikától kezdve, délutánonként 3–7 óráig hioeg zuhany fördő lesz kapható. Egyszeri fördés ára személyenként 1 lepedővel együtt 40 kr.

— **A debreczeni iparos ifjak** önképző-egylete 1875-ik évi julius hó 4-én vasárnap a „Népkert“-ben saját-, ugy betegsegélyezési pénztára javára zártkörü tánczvigalommal, dal-, szavalat- és fényes tüzi-játékkal egybekötött EGYLETI ÉVFORDULATI ÜNNEPÉLYT rendezend. Az ünnepély kezdete délután 6 órakor. — Belépti-jegy személyenkint 1 frt. — Felülfizetések a jótékony czél iránti tekintetből köszönettel fogadtatnak s hirlapilag nyugtáztatnak. — Tánczenész Balázs Kálmán, – czukrász Vikol János, vendéglős Torma István lesznek, a rendezőség mindent el fog követni, hogy a t. cz. közönség pártfogását, ugy mostan, mint jövőben tartandó évfordulati ünnepélyünkön kiérdemelhesse. — Belépti-jegyek a meghivó előmutatása mellett előre válthatók az egylet helyiségében Csapó utcza 323. sz. alatt esténkint 8–9-ig — mikor meghivó végett is intézkedhetni, — valamint estve a népkert bejáratánál a pénztárnál. — Kelt Debreczenben az iparos ifjak önképző egylete választmányának 1875. május 2-án tartott üléséből. Rácz György, egyl. elnök. Vadon Sándor, egyl. jegyző.

= **A Juhász-féle** kávémérésben a bádogos utczán tegnapelőtt éjjel nagy verekedés volt. — Meddig lesz még irott malaszt azon már foganatositani szándékolt rendőri szigor, melylyel az ilyen helyeken üzött visszaéléseknek rendőrségünk egyszersmindenkorra elejét akarta venni?

= **A debreczeni ipar és ker. bank** 1875. május havi forgalmi kimutatása. — Bevétel: Pénzkészlet április 30-ról 8542.18. Kifizetett váltók után 155012.22. Kifizetett előlegek után 6581.— Kifizetett kötvény után 20.— Kamatozó betétek után 13426.92. Érczpénzeladásból 998.53. Értékpapir-eladásból 1002.50. Folyó számlarováson 100963.66. Kamatból 6589.54. Részletsorsjegyből 12.— Jutalékból 197.41. Részvényátirásból 2.— Előleg bélyegből 29.50. Összesen 293377 frt 46 kr. — Kiadás: Tiszti tizetésre 641.66. Leszámitolt váltókra 173536.22. Előlegekre 6436. Üzleti költségre 46.67. Kamatozó betétek visszafizetésére 26011.17. Érczpénz vásárlásra 1176.29. Értékpapir vásárlásra 2819.99. Folyó számlára 67439.69. Kamatra 806.64. 1874-iki osztalékra 1144.— Szelvényvásárlásra 786.51. Felszerelésre 1.20. Előleg bélyegre 29.50. 1873-iki osztalékra 6.— Pénzkészlet jun. 1-re 12496.02. Összesen 293377 frt 46 kr. Debreczen, 1875. junius 1. Debreczeni ipar és kereskedelmi bank.

\+ **A hernyók** uralmát megtörte a természet. Már félni lehetett, hogy ugy gyümölcsös, mint a gyümölcstelen fák lombjai véglegesen áldozatul esnek pusztitó étvágyuknak, azonban könyörült zöldség és gyömölcskedvelő szemeinken az a hatalmas zápor, mely pár nap előtt hullott alá, s mely kiölte egytől egyig a kártékony rovarokat, ugy hogy most már a városi portől menekülni akaró jámbor halandó bátran kereshet üdülést a nagyerdő illatos sürüjében.

\+ **Kalaptolvajok.** Szokása a falusi asszonyoknak hogy az egész falumia számára megvesznek három négy kalapot, már annyit tudnüllik, a mennyire szükség van, s azokat fejükre téve járnak egyéb dolgaik után a mi a városban még előadja magát. Igy tett legközelebb két paraszt asszony is, a kiknek azonban emez emlitett szokásukon kivül még a pálinka ivás is tulajdonukhoz tartozott, — s ezért könnyen érthető, hogy fényes nappal mért kellett nekik egy egy utcza töke mellé leülve, szunyókálni az igazak álmát. Megénekeltetésük oka azonban nem eme nyilvánosan véghezvitt álmadozásban rejlik, őket ama katastrófa halhatlanitja, mely kalapjaikkal történt. Két csavargó ugyanis észrevette boldog állapotukat s ugy gondolkozott, hogy a mihez az ember ingyen jut, az mindig kedves, még ha mindjárt kalap is — és a két nénémasszony fejetetejéről szépen elcsenték az egymáson trónoló öt kalapot. Aztán pénzre lévén szükségök, azonnal árulni is kezdték a lopott holmit, hanem rajta vesztettek, mert a két aszonyt valami titkos szemlelő felkölté, s ezek azonnal rendőrt hoztak, a ki is a kalaptolvajokat hüvösre kisérte.

= **Pongor** nevü pandur hősieskedett pénteken délben, egy összekötött embert hajtván maga előtt, s jókat huzván rajta fütykösével. — Voltak, kik meg szólitották érte, de majd póruljártak. — Jó lenne ezt az egyént egy kis humanismusra tanitani.

\+ **Vér egy hatosért.** Két suszter inas oly körülmény folytán jutott egy ajándékhatoshoz, hogy bajos volt a tulajdonjog kérdését barátságos uton elintézniök, miért is kézzelfoghatóbb argumentumokhoz folyamodván, elagyabugyálták egymást kegyetlenül, a minek természetes következménye az lett, hogy mind a kettőnek a pofozódás folytán orrán, száján eliudult a vér. A véres rémdrámát nagyszámu mükedvelő bámulta, hanem élvezetük nem tartott soká, mert hát az az érzéketlen rendőrség az ilyes szinjátékokat nem találja olyan nagyon it mulatságosaknak, s a szereplőket rendesen azzal jutalmazza, hogy pár napra szükebb szerepkört oszt ki számukra, s azok szegények kénytelenek aztán nemes hevüket holmi profán, félügyelet alatti utczaseprések s más hasonló közmunkák elvégzésébe folytani. Ily fátum érte a fent megénekelt két suszter inast is, a miből az a tanulság, hogy az ajándék bármilyen kellemesen lepi is meg az embert még is gyakorta válhatik fájdalmas bánatok kutforrásává.

\+ **Azon óriási esözés** folytán, mely pár nap előtt városunkat s annak környékét meglátogatta — az árkok medrek, s más mélyedések szinig teltek vizzel, igy a csolnakázó egylet helyiségeül szolgáló tó vizszine is félöllel áll magasabban mint az előtt, ez előnyös jelenségnek tünik ugyan fel a csólnakázók előtt, mert a csolnak tova siklását makacsul gátolt hinár most már mélyen a viz felszine alatt settenkedik, s igy egyelőre a szabadjárás-kelés biztositva van, de a vizbőség más részről nem csekély aggodalmat is okoz, miután a kitisztitási munkálatok, melyek tetemes költséggel már szépen előhaladtak, — most a magas vizállás folytán szünetelni kénytelenek, s fél hogy mikorára a viz eléri a rendes nivaut a már részben kipusztitott hinár ismét elfoglalja előbbi positióit.

\+ **Katona ört** támadott meg a mult éjjel egy részeg német, azonban szerencsére volt, mert az emberséges katona nem lötte le, mint a szabályok egyenesen rendelik, hanem más uton tette ártalmatlanná. Később a városi rendőrség vette pártfogásába.

— **Öngyilkosság.** Száska János nevü, 60 év körüli molnármester, ki a mesterutczán levő Pelbárt-féle malomban lakott, a mult pénteken magát felakasztá, mely körülmény azoban övéi által csak másnap lőn megtudva. A szomoru elhatározás indokai kipuhatolhatók nem voltak.

Felelős szerkesztő: **Szabó Antal.**
Főmunkatárs: **Hamar László.**

NYILTTÉR.

Az
első debreczeni árverési intézetben

e héten árverés nem tartathatván, következő tárgyak árverésen kivül is igen jutányos árban kaphatók, u. m. arany, ezüst és gyémánt ékszerek, ezüst evő készletek, férfi, női és fali órák, sorsjegyek és értékpapirok, klarinettek, arany és ezüst pénzek, korall gyöngyök, férfi és női lábbelik és ruhák, asztal és ágynemüek stb.

Varró-gépek részlet fizetésre.

Gisella miederek!

The Singer Manufacturing Company New-Yorkban.

A világhirü és oly nagyon kedvelt eredeti amerikai Singer

varrógépek,

családok és iparosok számára, Debreczen és vidékére nézve egyedül **Holvay Gyulánál** kaphatók. tisztelettel

The Singer Manufactnring Company.

Divatos gombok.

Géprészek.

HIRDETÉSEK.

Uri
divat czikkek:

Czegléd utcza 2.
szám alatt.

Mindennemü uti eszközök

Nemez és szalma kalapok

2 *frt.* **50** *kr. egy gyermek nyári öltöny*
4 *frt.* **50** *kr. egy fekete Lustres kabát*
8 *frt.* **50** *kr. egy egész férfi nyári öltöny*
3 *frt.* **50** *kr. egy fehér Piquet mellény*
14 *frt.* **50** *kr. egy nyári Havelloek (köpeny) kapható*

ROTT LIPÓT ÉS TESTVÉRE
FÉRFI
DIVATTERMÉBEN

Czegléd utcza 2.
szám alatt.

Férfi ingek

Finom
selyemárúk
és egyéb gyönyörü
nöi ruhakelmék
nagy választékban kaphatók
HAMBURGER ADOLF
üzletében BUDAPEST, uri-ulca.
Minták bárhova készséggel küldetnek.

CSEMEGEÜZLET.

Van szerencsém a nagyérdemü közönségnek tudtára adni, hogy e mai napon ***Vilmos Károly*** czegléd-sas utczai 18-dik számu házában

diszes
csemegeüzletemet

megnyitottam, — ahol naponta kitünő hideg ételek és jégben hütött italok, továbbá zsir, szalonna — ugy fehér mint paprikás stb. legtisztább kiálitással készitve, ugyszinte mindenféle **finom liquerek, poharazva** és **üveg számra** a nagyérdemü közönség szolgálatára leendek.

Eladásra vásárlóknak mindenik áru mázsa számra számittatik, gyors és pontos kiszolgáltatásról kezeskedik és számos pártfogásért esedezik

VILMOS LAJOS
csemegeüzlete.

☛ Vidékre megrendelések ugy nagyban, — mint kicsiben, a legyorsabban teljesitettnek. ☚ 157. 2—3

Norinbergai és férfidivat-áruk

raktárát minden ahoz tartozókkal,
utazó, lovagló, vadászati és ***dohányzó*** kellékekkel,
nemkülönben ***nöi toillet*** és ***pipere*** czikkekkel ujból berendezte, és azokat — rendkivül leszállitott árak mellett — a nagyérdemü közönség becses figyelmébe ajánlja

KALAPJAIT
NYAKKENDŐIT
KUBINYI
DEBRECZENBEN
BŐRÖNDJEIT
NAPERNYŐIT
KÁLMÁN

Kiváló figyelemre méltók a fentebbi **K** betükben megnevezett áruk, melyek a gyári készletekből — szorult pénzviszonyainknál fogva — nagyobb mennyiségben igen elönyösen bevásároltattak.

BURGER LIPÓT
nöi és férfi divatczikkek, rövid és fehér áruk
kereskedése
***Debreczenben* főpiacz 2139.** *sz. a. a báró Jozsinczy féle házban,*
ajánlja a mélyen tisztelt helybeli és vidéki közönségnek.

Nöi divat raktárából a legujabb divatu **napernyöket, esernyöket, ruhabéléseket,** ruhadiszeket, selyem, ripsz, selyem és angol bársony, moire és atlaszból, mindenféle szinben továbbá **szalagjait** fail, creditor, moire és bársonyból a legkülönfélébb szinekben és szélességben — **Franczia virágok, menyasszonyi koszorukat, mindennemü nöi piperék,** a legnagyobb választékban **csipkék** blonde, valence, gebür és selyem gebürből. — Legjobb minőségü **kötö és horgoló pamut és czérna, berlini pamut és gyöngyök.**

Nöi fehérnemü raktárából chiffon és vászon **ingek,** chiffon **corsettek** és **nadrágok, alsó szoknyák, chiffonok grádlik.**
Gyermek fehérnemük, keresztelési készletek.
Nöi férfi és gyermek harisnyák.

Férfi fehérnemü raktárából férfi ingek és pedig oxford, chiffon és szines kreton ingek, magyar és német **lábravalók** batiszt és len **zsebkendök** nyakkendök, gallérok, kézelő. — Mindenféle **függönyök és szönyegek.** Nöi és gyermek férfi prágai **glacé selyem és czérna keztyük.** Kitünő minőségü és nagyságu selyem és más **paplanok.**

☛ Vidéki megrendelések a legpontosabban teljesitetnek. ☚

Minden igyekezetemet arra forditom, hogy a nagy érdemü közönség pártfogását az áruk kitünő minősége, a pontos kiszolgálás, s jutányos árak által kiérdemeljem. — Azon megvásárolt áruczikkek melyek nem tetszenek becseréltetnek. — Számos látogatást kér

BURGER LIPÓT.
127. 9—56 főpiacz a Tornay kávéházzal szemben.

Tudósitás.

Mindenféle szinű **késztörött festékek,** és **száraz testékek,** hozzávaló **pamacsokkal, lenfirneisz, égetö olaj, halzsir, galicziai** és **ausztriai terpentin olaj, gépfaolaj, terpentin, spiritus, padozat, damár, copál, bör** és **vaslagok, szekérkenöcs, ásványvizek, luczerna, takarmány répa, ákáczperjemagvak,** ugy mindenféle **kertimagvak,** és **füszeráruk** a lehető jutányos áron ajánltatnak

Kacsó Ferencz
92. 16—24 üzletében
Czegléd utcza a tak. p.-tár háza alatt.
Ugyancsak itt van a debreczeni részv. kártya-gyár raktára is.

Fehérnemü varratások gyorsan szépen kiállitva és a lehető jutányos árak mellett eszközöltetnek.

Értesités.

Alulirotnak van szerencsém a n. érd. közönség becses figyelmét, évek ólta fenálló, czeglédutszán saját házamban levö gusan felszerelt

Vászon, ruhakelme, posztó és kész fehérnemü
gyári raktáramra,
de különösen a következö czikkekre felhivni, u. m.

Fekete nobelesse 1 röf 1 frt. 30 krtól 4 frt. 50 krig.
Atlasz marcellin, pamut és selyem bársonyok.
Chiffon férfiingek 1 frt. 20 krtól 3 forintig.
Chifion és vászon férfilábravalók 90 krtól 2 frt. 20 krig.
Szines férfiingek 1 ft 10 krtól 2 frt 20 krig.
Férfi angol oxfordingen 2 ft 80 krtól 3 frtig.
Férfi gallérok 2 frt 20 krtól 2 frt 80 krig.
Férfi kézelök 3 frt 60 krtól 5 frtig.
Férfi harisnyák 2 frt 20 krtól 6 frtig.
Férfi nyakkendő, kézelő- és gallérgombok.
Nöi chiffon- és vászoningek 1 frt 50 krtól 4 forintig.
Nöi háló-corsettek 1 frt. 30 krtól 5 frtig.
Nöi alsó szoknyák 2 frt. 20 krtól 5 frtig.
Nöi kitünö minöségü derék-füzök 80 krtól 5 forintig.
Nöi harisnyák 2 frtól 1P frtig.
Fiuingek ugy szines pergál mint chifonból.

Továbbá ajárlom nagy választékban a legjobb minöségü rumburgi, irlandi, creasz és siléziai vássnaimat: vászon, ahrosz, asztalteriték és türölközöket, szines canavácz, czérna és gyapju butor-szövetek. Szines kárton és creton 18 krtós 46 krig. — Szines és fehér barchetek: Vászon és batiszt zsebkendö 12 db 1 forintlól feljebb. Nyári téli selyem és beszövött kendök. Csipke éa mouseline függöny, valamint szönyegek röf és darab számra.

Asztal és ágyteritö, kávés-abrósz és csemegekendöket a legnagyobb választékban. — Az itt elösoroltakon kivül raktáramban dusan fel van szerelve, férfi ruhának való **gyapju és czérnaszövet,** mindennemü **nöi pipere czikkek,** esernyö és napernyö, moll, clair, mouseline, kötö és himzö pamuttal.

A n. érd. közönség becses látogatását kérem mély tisztelettel
Bosznay Károly.

Levél általi megrendelések, gyorsan s pontosan csomagolási dij felszámitása nélkül eszközöltetnek.

Rumburgi, Hollandi,
Creas kézi szövet és czérna vásznak,
Bör, Pamut és
SCHIFFON GYOLCSOK
valódi
len zsebkendők, Abroszok, Salvéta
Türülközök 6—12—24 személyre.

Legujabb divatu ruhakelmék: Lüster Alpacca, Balerno, Diagonal, és Pouplin Schotts szövetek minden minőségben és árban.

Fekete és szines Noblesse, Poil de sui, Faill, Marzlin, Lüstre, Atlas, Moarsué disz **RIPSEK,** nagy választékban.

Franczia beszövött és tavaszi
nagy kendő.

Nöi divat és vászon
raktár
Főpiacz
Dragota-ház.

JAKAB, HELLER
ÉS
LIPPMANN

ajánlja a n. é. közönségnek a tavaszi idényre dusan ellátott raktárát,
melynek egyes czikkeit itt felsorolja, u. m.:
Napernyők legujabb minőségben 1 frt 50—10 frtig.

Kész nöi fehérnemüek, Pipere czikkek, Csipke- és **Mouszlin függönyök** minden árban és szélességben.

Damasz teritékek,
fehér és színes csinvatok (Gradtil)
6/4 czérna (Zwilch és Gobelin)
Butor szövetek,
Derékaljak 8/4—9/4 lepedö vásznak, Szövet, Pervien és Gubelin
ágy- és asztalteritők
nagy választékban.

Franczia creton, Karton, Angot, Brillántin, Piqeu Battist, franczia Jacona és muszelinok, **legujabb mintákban.**

Gyászruha-kelmék, Caschmir, Clatt, Rips, Terno és Lüszterek, ugyszinte fekete kendök selyem rojttal nagy választékban.

Árverési hirdetmény.

A debreczeni kir. törvényszéknek 825/1875. v. sz. a. kelt végzése folytán ujabban közzé tétetik, miszerint Gáthy Zsuzsánna részére Rácz Lajostól 1874. évi szeptember 3-án biróságilag lefoglalt különféle tárgyakból álló ingatlanságok folyó évi junius hó 9-kén d. e. 8 órakor czegléd-kandia utcza szeglet 1586. sz. alatti háznál megtartandó nyilvános árverésen azonnali készpénz fizetés mellett elfognak adatni.

Kelt Debreczenben 1875. junius 1.

Kovács József,
bir. végrehajtó.

---

155. ### *Árverési hirdetés.* 1—3.

Miután az ugynevezett városi vákáns kaszállóknak bérbeadása iránt most folyó évi május 20-dik napján tartott árverés kivánt sikert nem eredményezett: a végett ujabb határidőül a folyó junius hónap 10-ik napjának d. e. 9 órája tüzetett ki a városház kistanácstermébe, és arra az árverésre a bérleni kivánók ezennel meghivatnak. Kelt Debreczenben, jun. 2. 1875.

Barcsay István, kiküldött tanácsnok.

Árverési hirdetmény.

Szab. kir. Debreczen város tulajdonához tartozó s a puszta Elep-, Kösüszeg- s Alomzugi 219-ik számu telekjegyzőkönyvben foglalt, s a III-dik dülőben levő 3½ nyilas, — továbbá ugyanazon pusztarész 218. sz. telekjegyzőkönyvében A + alatt irt s a VII-ik dülőben fekvő 1 azaz egy nyilas vácáns tanyaföld, a tulajdonos város tanácsának 295/874. sz. a. kelt s a nm. m. kir. belügyministerium által ugyanazon évi 1469 sz. a. jóváhagyott végzése folytán, a f. 1875-ik évi junius hó 24-kén d. e. 9 órakor a városház nagytermében tartandó nyilvános árverés utján a többet igérőknek örök tulajdonjoggal el fog adatni. — A feltételek a számvevő hivatalnál megtekinthetők. 154. 1—3.

Kelt sz. kir. Debreczen város gazd. tanácsának 1875. május 26-kán tartott nyilvános üléséből.

Bészler Lajos, aljegyző.

SCHÖNBERGER ÉS MEZEY
Debreczenben.
A NŐI PIPERE és FEHÉRNEMÜ RAKTÁR
Czegléd-utsza a városház alatt
ajánlja a nagyérdemü közönségnek következő czikkeit :

Fehérnemü raktárból:	Schiffon ingek 1.20—3.25. **Szines kreton ingek,** 1.20—2 frtig. Oxford ingek 2.50—3 frtig. Magyar és német LABRAVALÓK, 90 krtól 1.50 krig.	Batiszt és len **zsebbelik,** 1 tucz. 1.10—2.80. Nyakkendők, gallérok és kézelők, valódi franczia **Nöi és férfi Glage keztyük.**	Mindenféle FEHÉRNEMÜEK FÜGGÖNYÖK és **REDŐK** tisztitás végett elfogadtatnak mosva 10 nap alatt átadatnak
Nöi divattárból:	**legujabb napernyők** 1.50-től kezdve 8.50-ig. Továbbá mindenféle **ruhabélések és ruhadiszek** u. m. **selyem, ripsz, Moar és Attlaszok, selyem és angol bársonyok.** fekete és minden más szinekben. NAGY RAKTÁR **fail, creditor, Moar és bársony** szallagokban minden szin és szélességben.	blond, válancz, gebür és selyem gebür csipkék, kit. kötő pamutok és czérnák, Berlini pamutok és gyöngyök, **tollak és virágok,** ugyszintén mindenféle **nöi piperék** nagyválasztékban és legjutányosabb árak mellett.	
Nöi fehérnemü raktárból:	**Shiffon ingek** 1.40—2.80. Vászon ingek 1.80—3.50. **Shiffon corsettek,** 1.20—3.50. **SHIFFON NADRÁGOK** 1.25—2.50.	Shif. alsó szoknyák 2.20—5 frtig. **Shiffonok és Grádlik** 18 krtól 25 krig. Mindenféle gyermek-**Fehérnemüek** és kész **keresztelési készletek** női, férfi- és gyermek-**harisnyák,**	Mindennemü **varratások** leggyorsabban eszközöltetnek Vidékről megbizások gyorsan és pontosan teljesittetnek.

Laptulajdonos **Molnár György.** Kiadja a városi könyvnyomda Debreczenben.